

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
FACULTATEA DE TEOLOGIE ROMANO-CATOLICĂ
SPECIALIZAREA CONSILIERE PASTORALĂ

LUCRARE DE DISERTAȚIE

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC:

Dr. Nóda Mózes

ABSOLVENT:

Fancsali Andrea

Cluj Napoca

2022

UNIVERSITATEA BABEȘ–BOLYAI
FACULTATEA DE TEOLOGIE ROMANO-CATOLICĂ
SPECIALIZAREA CONSILIERE PASTORALĂ

**MONOGRAFIA PAROHIEI ROMANO CATOLICA SFANTU
GHEORGHE**

-Viața spirituală în Odorheiu Secuiesc, istoria așezărilor, istoria bisericii,
trecut, prezent și viitor în parohie -

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC:

Dr. Nóda Mózes

ABSOLVENT:

Fancsali Andrea

Cluj Napoca

2022

BABEŞ–BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
RÓMAI KATOLIKUS TEOLÓGIA KAR
PASZTORÁLIS TANÁCSADÁS SZAK

**A SZÉKELYUDVARHELY – SZOMBATFALVI SZENT GYÖRGY
RÓMAI KATOLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG MONOGRÁFIÁJA**

- Hitélet Székelyudvarhelyen, településtörténet, templomtörténet,
múlt, jelen és jövő az Egyházközségben -

SZAKMAI IRÁNYÍTÓ:

Dr. Nóda Mózes

VÉGZŐS HALLGATÓ:

Fancsali Andrea

Kolozsvár

2022

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	6
I. Székelyudvarhely – Erdély szíve településtörténet.....	8
II. Székelyudvarhely hitélete, római katolikus templomok és iskolák	11
III. Székelyudvarhely – Szombatfalvi Szent György Római Katolikus Egyházközség bemutatása	13
3.1. Az egyházközség megszületése: történet és kialakulás.....	13
3.2. A plébánia területe	19
3.3. Az Egyházközség patrónusa, védőszentje, Szent György vértanú.....	22
3.4. A templom és annak berendezési tárgyai	24
3.5. Közösségépítés, lelkeségi csoportok.....	28
3.6. Ünnepek	31
3.7. Szentségkiszolgáltatás és szentelmények.....	37
IV. A dolgozat kutatása és módszertana.....	41
V. A kutatás eredményei	43
Befejezés	50
Summary	53
Könyvészet.....	54
Nyilatkozat	57

Ábrajegyzék

1. ábra	Korabeli ábrázolás az első szombatfalvi templomról.....	9
2. ábra	Szombatfalva mai katolikus temploma	15
3. ábra	Szombatfalva jelenkori katolikus temploma	16
4. ábra	A Székelyudvarhely – Szombatfalvi Szent György Róm. Kath. Egyházközség területe	20
5. ábra	Szent Györgyöt ábrázoló szobor Szombatfalván	22
6. ábra	A Székelyudvarhely-Szombatfalvi Ifjúsági csoport logója.....	28
7. ábra	A megkereszteltek számának alakulása 2004 és 2021 között	38
8. ábra	Az elsőáldozók számának alakulása 2004 és 2021 között	38
9. ábra	Bérmálkozók számának alakulása 2004 és 2021 között	39
10. ábra	Házasságkötések számának alakulása 2004 és 2021 között.....	40
11. ábra	Elhunytak számának alakulása 2004 és 2021 között	40
1. Táblázat	37

*„Az angyalok Teremtője és az egész teremtés Alkotója,
aki mint a hit harcosát és a hit legyőzhetetlen vértanúját nyilvánított ki téged Egyházának,
azt sugallja nekünk, hogy szenvedéseid hőstetteiért így dicsőítsünk téged, Szent György:
Üdvözlégy, ki mindvégig szeretted Jézust, az Isten Fiát!
Üdvözlégy, ki szeretettel adtad oda lelkedet az Ő nevéért!
Üdvözlégy, Istentől hívott hitvalló!
Üdvözlégy, Isten kegyelmétől megdicsőített bajnok!
Üdvözlégy, angyalok lakótársa!
Üdvözlégy, ki a prófétákkal hasonló állású vagy!
Üdvözlégy, György, nagy Győzelmes!”
(Akathisztosz)¹*

Bevezetés

Ahogy az író Fekete István is írja: *„A szülőföld szálai örök összekötők, a tájjal és a földdel, amiből az ember lett, és amivé lesz, és nem szakadhatnak el soha.”*² Számomra nagyon fontos szülővárosom, Székelyudvarhely, s azon belül is ékes helyet foglal el szívemben az a városrész ahol születtem, nevelkedtem, ahol megtanultam milyen óriási dolog egy szerető családban felnőni, keresztény hitben nevelkedni, a keresztény életet és annak értékeit, szépségeit nap mint nap megtapasztalni. Ez a hely Szombatfalva. A dolgozatom megírása által szeretnék még többet megtudni ennek a helynek a településtörténetéről, valamint szeretném még jobban megismerni az egyházközségem.

Disszertációs dolgozatomban a Székelyudvarhely - Szombatfalvi Szent György Római Katolikus Egyházközség monográfiáját tartalmazza, keretbe helyezve ezt Székelyudvarhely településtörténetével, a város hitéletével, templomainak és iskoláinak történeti leírásával. Az egyházközség csupán mintegy 20 éves múltra tekint vissza, ugyanis 2003-ban alapította újra az egyházközséget Msgr. Dr. Jakubinyi György érsek. Az egyházközség 20 éves múltjának vizsgálatának előnye, hogy jól átlátható és részletesen vizsgálható ez az időtartam, ezzel egyidőben azonban hátránya az, hogy nem lehet nagyon régmúlt időket felkutatni.

¹ CZOBORCZY Bence: *Ima Szent Györgyhoz*, in: Keresztény élet portál, <http://www.keresztenyelet.hu/ima-szent-gyorgyhoz-01/> (2022.05.01.).

² KÖVESDY Márton: *Fekete István idézetek*, in: Citarum, <https://www.citatum.hu/idezet/1944> (2022.05.01.).

Disszertációs dolgozatom legfőbb szándéka az, hogy bemutassam és felkutassam részletekbe menően a Székelyudvarhely- Szombatfalvi Egyházközség történetét, annak kialakulásától szemlélve, egészen napjainkig. Ezt a dolgozat témát azért választottam, mivel nagyon magaménak érzem, ugyanis ebben az Egyházközségben nőttem fel, itt indult el és kezdett kibontakozni a vallásom iránti szeretetem és mélyült el hitem. Ez az Egyházközség, nagyon sokat jelent számomra. Kutatásom legfőbb része egy Egyházközségi monográfia, melynek legfőbb alapjaként, a Székelyudvarhely- Szombatfalvi Egyházközség Domus Historiáját használom.

A disszertációs dolgozatom kiinduló gondolata Székelyudvarhely hitéletének megismerése, alakulásának végigkövetése az idők folyamán. Emellett a Székelyudvarhely - Szombatfalvi Szent György Római Katolikus Egyházközség bemutatása, múlt és jelen szemléltetése, jövőbe tekintése, valamint az egyházközségen belül működő különféle lelkeségi csoportok megismerése, megismertetése, azok működésének, mindennapjainak a bemutatása.

A kutatásom legfőbb célja az, hogy megismerjem Székelyudvarhely hitéletének alakulását, településtörténetét, s mindemellett részletesebbem megvizsgáljam és bemutassam a Székelyudvarhely - Szombatfalvi Szent György Egyházközséget, annak múltját és jelenét, ünnepléseit, főbb eseményeit, az egyházközségben levő lelkeségi csoportok mindennapjait, tevékenységüket.

Elsősorban kutatásom kiindulópontjának a Székelyudvarhely- Szombatfalvi Szent György Egyházközség Domus Historiáját tanulmányozom, s emellett felhasználok különféle szakkönyveket, településtörténetet leíró könyveket, valamint a kiválasztott személyekkel készített interjú is az elsődleges forrásanyagok közé sorolandó.

A kutatásom várható eredménye egy olyan összefoglalás, településtörténeti és egyházközségi monográfia, amely egy teljes körű bemutatást és rálátást nyújt Székelyudvarhely hitéletére, a Székelyudvarhely- Szombatfalvi Szent György Egyházközség múltjára és jelenére, valamint az ott működő közösségek életére. Véleményem szerint kutatásom egy jó célt szolgál.

Hálásan köszönöm mindazoknak, akik segítettek, támogattak abban, hogy dolgozatom sikeresen elkészülhessen.

I. Székelyudvarhely – Erdély szíve településtörténet

Székelyudvarhely az Erdélyi-medence délkeleti részén, a Nagy-Küküllő folyása mentén helyezkedik el. Régészeti ásatások bizonyítják, hogy a város és környéke évezredek óta folyamatosan lakott terület. A város legmagasabb pontja a Szarkakő, amely 886 méter magas.³ Székelyudvarhely egy folyamatosan alakulásban levő, fejlődő város, mely székely anyavárosként és iskolavárosként is igyekszik helytállni.

A települést a XIV. század első felében a Telegdi Esperesség központjaként jelzik. Nevét legelőször az 1332-es pápai tizedjegyzék említi, Uduorhel alakban. Az Udvarhely névvel először 1448-ban, Hunyadi János egy itt tartott birtokperében találkozhatunk. Udvarhely mezővárosi rangját, 1455-ben oklevél említi. A város, kiváltságait a magyar királyoktól és erdélyi fejedelmektől kapja. 1558-ban, Izabella királyné mentesíti Udvarhely mezővárosát minden adótól. A királyné megadja a városnak a pecsét- és címerhasználat jogát. Székelyudvarhely címerén látható egy páncélos kéz törrel, melyre szív és medvefő van tűzve, a címer felső felében pedig öt csillag található.⁴ Udvarhely pecsétjének körirataként ez olvasható: SIGILLUM OPPIDI SICULICALIS UDVARHELY. A Székely előnév használata Bethlen Gábor fejedelem nevéhez fűződik, erről az írásos emlék 1613-ból való.

A régebbi időkben, Székelyudvarhelyen számos székely népgyűlést és székely hadiszemlét tartottak. A nemzetgyűlések sorából a legjelentősebbnek mondható az 1505. november. 23-án megtartott, hiszen ekkor alapítják meg a főtörvényszéket. Udvarhelyen ez az intézmény 1562-ig működik, és ellátja egész Székelyföld peres ügyeit. Ennek fényében kapja Székelyudvarhely a „székely anyaváros” címet, miközben folyamatosan nyeri el önállóságát.⁵ Délre emelkedik fel a város fölé Szent Miklós hegye, amelyen a katolikusok igen díszes temploma áll, a Szent Miklós-hegyi Római Katolikus Templom, valamint emellett a kastélyszerű esperesi lak, és a Tamási Áron Római Katolikus Főgimnázium. Szent Miklós-hegyi Római Katolikus Templom egyike a környék legszebb és legnagyobb templomainak, amely három templomhajóval rendelkezik. A városközpont északi részében található a római katolikus Ferences templom és kolostor.⁶

A mai város évszázadok folyamán alakult ki, több apró település (Szentimre, Gyárosfalva, Cibrefalva, Bethlenfalva, Kadicsfalva, Szombatfalva) egybeolvadásából. Több,

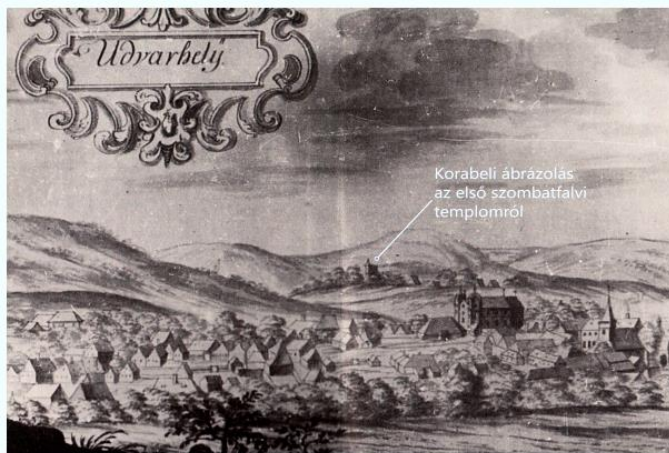
³ VOFKORI László: *Utazások Székelyföldön*, Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda 2004, 116.

⁴ VOFKORI György: *Székelyudvarhely képekben*, Expert Print Kft., Székelyudvarhely, 2010, 7.

⁵ VOFKORI György: *Székelyudvarhely várostörténet képekben II. kiadás*, Polis Könyvkiadó, Kolozsvár 1998, 15.

⁶ ORBÁN Balázs: *A Székelyföld leírása I.*, in: Magyar Elektronikus Könyvtár, <https://mek.oszk.hu/04800/04804/html/12.html> (2022.05.01.).

mint valószínű, hogy Szombatfalva azonos az 1333-as és 1334-es pápai tizedjegyzékben említett településsel, ugyanis plébániatemplomának védőszentje Szent György. A Székelyudvarhely városával összenőtt Szombatfalván a római katolikus templom 1796-ban épült, melynek védőszentje Szent György vértanú. Szombatfalva 1638-ig Lengyelfalvával közös egyházközség volt. 1638-ban egyezés születik, melynek értelmében Udvarhely plébániájához csatlakozik, azzal a feltétellel, hogy „a templom illetőképpen építtessék, ne romoljon el”. A mostani katolikus temető helyén egy régi templom állott.⁷ Szombatfalva lerombolt középkori templomából csak egy reneszánsz hatást is mutató gótikus szenteltvíztartó/keresztelőkút maradt meg.

1. ábra Korabeli ábrázolás az első szombatfalvi templomról

Orbán Balázs műveiben említést tesz a régi templom harangjáról.⁸ Az oklevél, legelőször 1497-ben tesz említést erről a településről, Szombatfalva alakjában.⁹ 1858-ban felépítik az Ugron- kúriát, amely egy klasszicizáló kulturális építkezés. Az udvarház eredetileg nem az Ugron, hanem a Szombatfalvy család tulajdona volt. A Szejke felé vezető országúttól balra, a dombtetőn, a kis fenyves közelében

látható az Ugron kápolna/kripta. Mindez 1890-ben épült, és rendeltetésileg, temetkezési kápolnaként szolgált.¹⁰ Mivel a városba több kisebb település is beolvadt, ez által is növekedett Udvarhely határa. Így lett a környék területileg is legtekintélyesebb településévé, céhipara, sokadalmi, előnyös közúti fekvése révén pedig hamarosan a vidék kézműipari, kereskedelmi és művelődési központjává vált.¹¹ A várost a történelem folyamán számos természeti csapás, és járványos betegség sújtotta. Sok szenvedést okoztak a tatárok és a törökök is. Mindezek okán fejlődésileg sokszor megingott, s az újrakezdés által fogyatkoztak ki a város emberi és anyai erőforrásai. Székelyudvarhelynek nincsenek díszes középkori műemlékei, ugyanis azokat túlnyomórészt lebontották, vagy lerombolták, majd helyükre újat emeltek. Ilyen épület volt a központban álló, udvarhelyszéki esperesség plébániatemplomának elődje, a Szent Miklós hegyi

⁷ VOFKORI László: *Utazások Székelyföldön*, 129.

⁸ VOFKORI László: *Székelyudvarhely*, Euro-Tour Kiadó, Székelyudvarhely 2006, 34.

⁹ HERMANN Gusztáv: *Székelyudvarhely művelődéstörténete*, Kriterion Könyvkiadó, Bukarest 1993, 8.

¹⁰ VOFKORI László: *Utazások Székelyföldön*, 130.

¹¹ VOFKORI György: *Székelyudvarhely várostörténet képekben*, 16.

római katolikus templom, valamint a központi részen álló egykori Szent Anna kápolna. Egyetlen épségben maradt román kori építészeti emlék, a Jézus-kápolna.¹²

Székelyudvarhely városának legkorábbi népszámlálási adatai a XVII. századból valók. Akkori adatok szerint, 1602-ben, háztartások szerint Udvarhelyen 84 családfőt írtak össze, s ez hozzávetőlegesen 400 lelket jelentett. Már az 1880-1910-es éveket tekintve megmutatkozik az, hogy Székelyudvarhely népessége egyre gyarapodott. Míg az 1880-as népszámláláson 5003 személy mutatkozott, addigra 1910-ben már 10244 fő volt Udvarhely lakossága. 1992-ben a lakossága 39.959 fő volt. 2011-es adatok alapján a város lakossága 34.257 fő, melynek a 92,43%-a magyar nemzetiségű. Ahogyan napjainkban, akkor is több nemzetiség élt a városban: magyarok, németek, románok és szlovákok is.¹³ Székelyudvarhely, ma Hargita megye második legnépesebb városa. Hagyományosan az erdélyi felekezetek határvonalán helyezkedik el, eddig hatolt el a protestantizmus szelleme, hiszen a várostól keletre, Csík és Gyergyó vidéke szinte teljesen római katolikus maradt. A városban a legnépesebb felekezet a római katolikus 50%, majd a reformátusok 30%, őket követik az unitáriusok 14-15%, az ortodoxok 2,5%, valamint a más valláshoz/szektákhöz tartozó emberek.¹⁴

¹² HERMANN Gusztáv: *Székelyudvarhely művelődéstörténete*, 10.

¹³ NOVÁK Károly-István: *Azok a boldog békeidők Székelyudvarhelyen*, Udvarhelyszék Kulturális Egyesület, Székelyudvarhely 2011, 16.

¹⁴ NOVÁK: *Azok a boldog békeidők Székelyudvarhelyen*, 18.

II. Székelyudvarhely hitélete, római katolikus templomok és iskolák

A város szellemi életének fejlődésében jelentős szerepet játszottak a középkorban itt megtelepedő szerzetesek, de a katolikus egyház hűségén maradó és protestáns hitű régiók határán fekvő Udvarhely művelődésére a reformáció is meghatározó befolyást gyakorolt. Az udvarhelyi reformáció kezdeteiről nincsenek pontos adatok.¹⁵ A XVIII. századi csapások után a város erőre kapott, meghatározó jellegű barokk műemlékek épültek: a Barátok temploma, valamint a Szent Miklós hegyi plébániatemplom.¹⁶ Székelyudvarhely városképének arculatára leginkább a barokk városkép jellemző, de mindennek ellenére, a szecesszió is nagyon szép emlékeket hagyott maga után (pl. a Benedek Elek Tanítóképző, és a Baczkamadarasi Kis Gergely Református Kollégium épülete).¹⁷

Székelyudvarhely ma az erdélyi magyarság egyik meghatározó szellemi központja.¹⁸ A XVI. században jezsuita szerzetesrend érkezett Erdélybe annak érdekében, hogy helyreállítsák a katolicizmus tekintélyét. Egy művelt jezsuita, Vásárhelyi Mészáros Gergely nevéhez fűződik Székelyudvarhely első középfokú tanintézményének, a mai Tamási Áron Gimnázium elődjének a megalapítása (1593). A Tamási Áron Római Katolikus Gimnázium, Székelyudvarhely belvárosának máig az egyik legmeghatározóbb és legimpozánsabb épülete. Ebben az intézményben tanult Orbán Balázs, Tamási Áron, Tomcsa Sándor és Nyíró József is.¹⁹ Székelyudvarhelyt „Iskolaváros” néven is emlegetik, hiszen számos iskola található a városban: több, mint tíz általános iskola, és 8 középiskola, valamint két felsőoktatási intézmény.

A Római Katolikus Gimnáziumot, Vásárhelyi Gergely jezsuita szerzetes alapította, a reformáció ellensúlyozására. A mai Gimnázium épülete 1910-ben épült, eklektikus- szecessziós stílusban. Ezen iskola, mindmáig az egyik legjelentősebb nevelési- oktatási intézmény. A Tamási Áron Gimnázium internátusa neo-klasszikus stílusban épült, 1890-1892 között.

A Jézus-kápolna a város nyugati részén, az egykori Gyárosfalva területén található. Az akkori falut, 1571-ben János Zsigmond fejedelem Udvarhelyhez csatolja, és ez az egyetlen

¹⁵ HERMANN Gusztáv: *Székelyudvarhely művelődéstörténete*, 28.

¹⁶ *Székelyudvarhely képekben*, 7.

¹⁷ NOVÁK Károly – István: *Az emlékező Udvarhely - Beszélgetések az egykori Székelyudvarhelyről* -, Székelyudvarhely 2007, 26.

¹⁸ *Székelyudvarhely képekben*, 8.

¹⁹ *Székelyudvarhely képekben*, 34.

épület, ami az akkori Gyárosfalvából megmaradt.²⁰ Székelyudvarhely középkori épített öröksége, a Jézus-kápolna, amely 1992-től egyházi műemléképületnek számít. A kápolna legvalószínűbb keletkezési ideje a XIII. század, így ez a kápolna Székelyudvarhely legrégebbi építészeti műemléke. A kápolna alaprajza egy négylevelű lóherére, úgynevezett négykaréjos négyzetre²¹ emlékeztet, feltételezhetően falusi plébániatemplomnak építették.²² Jézus Szíve ünnepén, június 11.-én a kápolnánál a város katolikus hívei búcsúünnepet ülnek.

Az udvarhelyiek által Barátok templomának nevezett épületegyüttes teljes tömegében a „barokk városmag” világát idézi, s ez egyben a főtér legrégebbi temploma. A barokk és a klasszicizmus közötti átmenetet képezi a kéttornyú templom, melyhez rendház is tartozik. A templomot 1730-ban szentelték fel.²³

A Szent Miklós hegyen emelkedik, a XVII. század végi római katolikus plébániatemplom. Székelyudvarhely egyik legimpozánsabb épülete, a mértéktartó barokk és a klasszicizáló késő barokk stílust ötvözi. 1788-1793 között épült, az idők során ezt a templomot más felekezetek is használták, legalábbis ez áll az országgyűlési rendeletben.²⁴ A Székelyudvarhelyi Szent Miklós plébánián őrzik, a plébánia egyik kincsének számító „Székelyudvarhely Kódex” néven ismert, 1526-ban elkezdett jelentős magyar nyelvemléket, mely Nyujtódi András ferences szerzetes nevéhez fűződik.²⁵ A Kis Szent Teréz templom építése 1997-ben kezdődött, a felszentelésre 2001-ben került sor. Ez Székelyudvarhely legújabb temploma.²⁶

²⁰ BISZAK Sándor: *Jézus-kápolna*, in: Arcanum weboldala, <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Tunderkert-tunderkert-1/megszentelt-kovek-2/szentegyhazas-telepulesek-D0/vi-telegdi-foesperesseg-erdohati-alesperesseg-D80/69-szekelyudvarhely-10ED/jezus-kapolna-1108/> (2022.05.03)

²¹ BISZAK Sándor: *Jézus-kápolna*, in: Arcanum weboldala, <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Tunderkert-tunderkert-1/megszentelt-kovek-2/szentegyhazas-telepulesek-D0/vi-telegdi-foesperesseg-erdohati-alesperesseg-D80/69-szekelyudvarhely-10ED/jezus-kapolna-1108/> (2022.05.03)

²² VOFKORI László: *Székelyudvarhely*, 15.

²³ *Székelyudvarhely képekben*, 47.

²⁴ HERMANN Gusztáv: *Székelyudvarhely művelődéstörténete*, 28.

²⁵ HERMANN Gusztáv – HERMANN Gusztáv Mihály: *Székelyudvarhely - Kis kalauz idegeneknek és helyben lakóknak* -, Pro- Print Könyvkiadó, Csíkszereda 2002, 38.

²⁶ *Székelyudvarhely képekben*, 51.

III. Székelyudvarhely – Szombatfalvi Szent György Római Katolikus Egyházközség bemutatása

3.1. Az egyházközség megszületése: történet és kialakulás

A Székelyudvarhely – Szombatfalvi Szent György Római Katolikus Egyházközség a Gyulafehérvári főegyházmegye, székelyudvarhelyi főesperesi kerületéhez tartozik.²⁷

Székelyföld már korán megjelent települései közé tartozik Szombatfalva ősrégi települése, amely Székelyudvarhellyel egyidős. A települést legelőször 1497-ben, Szombatfalva néven említik a források, ahogyan az 1576-os évben is. A pápai tizedjegyzék 1333-as évi rovatában utalás történik arra, hogy a templom Péter nevű papja hat banálist fizetett évi adóként 1334-ben pedig 2 banálist. Orbán Balázs arra következtetett, hogy mivel az írott források is Szent György plébániatemplomot említenek, emiatt gondolható az, hogy Szombatfalva templomáról van szó. A régen épített templomot 1796-ban építették, amelyet szintén Szent György vértanú oltalmába ajánlottak. A régi templom a dombtetőn állott, ahol a mai temető található. Szombatfalva legelő templomát egy kőkereszt jelezi a mai templomtól északnyugatra található dombtetőn. Bár a templomot lerombolták, Orbán Balázs idejében még a régi templomból származó harang megvolt és sírásás alkalmával ma is előbukkannak a néhai templom alapjai. Szombatfalva amikor önálló plébánia lett, a reformáció után rövid ideig filiával rendelkezett, a hozzá közel eső Lengyelfalvával. 1638-ig Lengyelfalvával közös egyházközség volt, majd 1638-ban átsatolták a Székelyudvarhelyi Szent Miklós Plébániához, ami jelenleg is Székelyudvarhely főplébániája, azzal a feltétellel, hogy „a templom illendőképpen építtessék, ne romoljon el”, azonban a XVIII. század végén (1796-ban) új templomot kellett építeni. Maga a falu csak a múlt század végén olvadt be a városba, viszont mostanra már nagyon nehezen kivehetőek a határai, a fiatalabb generáció nem is tudja pontosan behatárolni ezt a városrészt.²⁸

A XVIII. századtól kezdődően hosszú éveken keresztül a hívek lelki gondozását licentiatus végezte, amely a reformáció alatt alakult intézmény volt. Világi, jó hírben és köztiszteletben álló, családos férfiak kaptak megbízatást a püspök helyettesétől vagy

²⁷ GÁBOR Anna, *A hét plébániája: Székelyudvarhely-Szombatfalva*, in: Mária Rádió weboldala, <https://www.mariaradio.ro/2021/02/01/a-het-plebanija-szekelyudvarhely-szombatfalva/> (2022.04.25.).

²⁸ *Egyházközség történet* in: Szent György Római Katolikus Plébánia Székelyudvarhely-Szombatfalva weboldala, <http://szombatfalviplebania.ro/egyhazi/vedoszent/> (2022.06.17)

a főesperestől, hogy a pap nélkül maradt hívek lelki gondozására figyeljenek, mivel erre nagyon nagy igény volt az emberek körében. A licentiátus tagjainak engedélyezve volt a keresztelés, a temetés, a hitoktatás és az evangélium felolvasása, vagyis az igeliturgia megtartása. Az egyházmegyében ilyen megbízatással rendelkező férfi Udvarhelyszéken volt a legtöbb, ami azt bizonyítja, hogy a reformáció Székelyföldön ezt a vidéket érintette a legjobban. Ezek a férfiak kiképzésére különös gondja volt Szalinai István ferences vikárusnak (1641-1653), aki a fehéregyházi ferences kolostorban megteremtette a feltételeket, hogy alapos felkészülésben részesülhessenek az erre a hivatásra vállalkozók.²⁹

A licentiatusok a liturgikus cselekedet alkalmával kötelesek voltak reverendát (papi talárt) és karinget viselni, ezért sok helyen papként tisztelték őket. 1667-ben Szombatfalva hívei kérést fogalmaztak meg az udvarhelyi jezsuitákhoz, mivel már a licentiátus tagjai sem jártak Szombatfalvára, így nem volt lehetőség a híveknek lelki életük gondozására. Szombatfalva hívei azt kérték a jezsuitáktól, hogy vállalják el a hívek lelki gondozását, mivel nagyon nagy igényt tartanak rá az emberek. 1658-ban ezt a kérést jegyzőkönyvbe foglalták. A jegyzőkönyv szerint a csatlakozás feltételeit a következőkben állapították meg: „Szombatfalva azon feltétellel csatlakozik, hogy mihelyt annyira szaporodnak, hogy külön papot tarthatnak, bármikor elválhatnak Székelyudvarhelytől, amíg oda tartoznak, a páterek kötelesek onnan betegek gyóntatására, temetésekre, egyéb egyházi szertartások végzésére kimenni, amikor érkeznek. Bért úgy adnak, mint amikor mestert (licentiatus) tartottak. A templomhoz tartozó földek, melyeket árendába adtak, a páterek dispoziója alatt állanak. Első sorban őket kínálják meg a szombatfalviak, de ha igényt nem tartanak azokra, az egyház fiai, bírái részesülnek előnyben, ha ők sem vennék igénybe, idegeneknek is ki adhatók.” Úgy határoztak, hogy a templomi földekből származó bevételeket fordítják arra, hogy a templomot karban tudják tartani.³⁰

Az 1790-es évek elején új templom építéséről döntöttek. A templom felépítéséhez földterületre volt szükség. Ezt a területet Szombatfalvi János királybíró adományozta, amely a Fehér patak partján található. Az új templom építésekor az anyagi támogatást Kadicsfalvi Török Ferenc udvarhelyi főesperes-plébános biztosította, szakmai tanácsaival is ellátta a munkafolyamatot végzőket, valamint a régi templom anyagát is felhasználták. Az újonnan

²⁹ *Egyházközség történet* in: Szent György Római Katolikus Plébánia Székelyudvarhely-Szombatfalva weboldala, <http://szombatfalviplebania.ro/egyhazi/vedoszent/> (2022.06.17)

³⁰ *Egyházközség történet* in: Szent György Római Katolikus Plébánia Székelyudvarhely-Szombatfalva weboldala, <http://szombatfalviplebania.ro/egyhazi/vedoszent/> (2022.06.17)

felépített templomot 1796-os esztendőben szentelte fel gróf Batthyány Ignác erdélyi püspök, és ezt a templomot is Szent György vértanú oltalmába ajánlották.³¹

A régi templomról a történészek azt feltételezik, hogy a falu határát képező „mozgó talaj” megcsúszása miatt károsodott, ezért később a helybéliek a völgyben, védettebb helyen építették fel az újat.³² A ma is használatban lévő, terméskőből készült keresztelőkút a régi templom szenteltvíztartója volt.

2. ábra Szombatfalva mai katolikus temploma

Az új templom megépülését és felszentelését követően, a szombatfalvi hívek lelki gondozását előbb a Székelyudvarhely központjában élő ferences atyák vállalták el, majd a Szent Miklós-hegyi plébániáról küldtek papokat igéti hirdetni és szentmiseáldozatot bemutatni. Bár Szombatfalva Udvarhely leányegyháza lett, utána is, 345 éven át kisebb-nagyobb sikerrel mindig ragaszkodott önállóságához. Szombatfalvának leányegyházközségként is gondnokai voltak, akik vigyáztak arra, hogy a falu önálló egyházközségi jellege mindvégig megmaradjon. 1899-ig közigazgatásilag is külön település volt közel ezer lélekszámmal. A lakosok mind magyar nemzetiségűek voltak és római katolikusok. Az említett évben megszűnt közigazgatási önállósága és

Udvarhelyhez csatolták.³³

„Az 1920-as években az iskolák fenntartása érdekében minden katolikus családra iskolaadó határozott meg az egyháztanács, amely értelmében a család jövedelme szerint évente egy meghatározott összeget kellett fizessen, amely összeg a kepehez volt csatolva. A szombatfalvi hívek nem zúgolódtak ezen intézkedés ellen, viszont azt kérték, hogy az általuk befizetett összeget kizárólag a szombatfalvi iskolára költsék.” Az állandó kellemetlenségek megszüntetéséért Márton Áron püspök a 934/1960 számú leiratában újra elrendelte a két

³¹ *Egyházközség történet* in: Szent György Római Katolikus Plébánia Székelyudvarhely-Szombatfalva weboldala, <http://szombatfalviplebania.ro/egyhazkozseg/vedoszent/> (2022.06.17)

³² VOFKORI György: *Székelyudvarhely várostörténet képekben III. kiadás*, Typografika Könyvkiadó, Békéscsaba 2009, 7.

³³ *Egyházközség történet* in: Szent György Római Katolikus Plébánia Székelyudvarhely-Szombatfalva weboldala, <http://szombatfalviplebania.ro/egyhazkozseg/vedoszent/> (2022.06.17)

egyházközség egyesítését. Az egyesítés okát Sass Antal főesperes-plébános elnök a következőkben határozta meg: „Eddig a két egyházközség nemcsak külön templommal, temetővel rendelkezett, hanem iskolai, kántori lakásai, tekintélyes birtokai voltak az anyagi terhek fedezésére. A hívek egyházunk iránti érdeklődésének ébrentartására némileg indokolta a külön önállóságot. Az utóbbi időben bekövetkezett változások folytán az egyházközségek iskolái, kántori lakásai, birtokai elvesztek. A hitvallásunk külső megnyilvánításának gyakorlása, anyagi ügyeink közös intézése az egyesülést, az egységes eljárást minden vonatkozásban kötelességünké teszik.” Az egyesülést mindkét egyháztanács elfogadta. Ez a történelmi esemény tovább fokozta azt a szolgálatkészséget, amit a szombatfalvi hívek korábban is tanúsítottak az anyaplébániával szemben. Az egyházközséget a következő gondnokok szolgálták: Hegyi Pál után egy ideig nem volt gondnok, majd 1967-1987 között Nagy Pál, 1987-2001-ig Bordás Imre, 2001-2005 években Bordás Erzsébet, 2006-tól Simó Ferenc a gondnok, még napjainkban is.³⁴

3. ábra Szombatfalva jelenkori katolikus temploma

Az önállóságra törekvés határozott jelei a kommunizmus bukása után azonnal jelentkeznek. A hívek egyre gyakrabban fejezik ki e vágyukat. A kommunizmus bukása után fontosnak tartották a szombatfalvi városrész önálló közösséggé formálását.³⁵

Az egyházközség még a 20. században is az önállóságra törekedett, amelynek a század végére lett az eredménye. Az 1989-es változások után a hívek kérése meghallgatásra talált, ugyanis Kovács Sándor főesperes-plébános irányításával gyűjtést szerveztek egy új plébánia megépítésére. Ezen cselekedet és felbuzdulás az elején eredményesnek bizonyult, de a kezdeti lelkesedés alább hagyott, mivel a főesperességi plébánián úgy döntöttek, hogy

először a Bethlen-negyedben alakítanak ki új plébániát és építenek templomot, a szombatfalvi önállósulásra pedig csak azután kerülhet sor.³⁶

³⁴ Egyházközség történet in: Szent György Római Katolikus Plébánia Székelyudvarhely-Szombatfalva weboldala, <http://szombatfalviplebania.ro/egyhazi/vedoszent/> (2022.06.17)

³⁵ Egyházközség történet in: Szent György Római Katolikus Plébánia Székelyudvarhely-Szombatfalva weboldala, <http://szombatfalviplebania.ro/egyhazi/vedoszent/> (2022.06.17)

³⁶ VOFKORI György, *Székelyudvarhely várostörténet képekben III. kiadás*, 8.

Az új szombatfalvi egyházközség így egy évtizedes késéssel, 2003-ban alakult meg. Msgr. Dr. Jakubinyi György érsek 2003. augusztus 1-jei hatállyal Ft. László Attila szentágotai plébánost nevezte ki az új egyházközség első plébánosának, megbízva őt a hívek lelki gondozásával és a szombatfalvi egyházközség formálásával. A templom felújítási munkálatai még javában zajlottak, amikor 2003. augusztus 10.-én megtörtént az új plébános beiktatása. Ezt követően 2003. október 19.-én Msgr. Bálint Lajos nyugalmazott érsek áldotta meg a belsőleg felújított templomot, ünnepi szentmise keretében.³⁷ Ekkor a hívek száma 1700 körüli volt. Rövid időn belül megháromszorozódott a hívek száma, akik együtt ünnepeltek a szombatfalvi Szent György plébániatemplomban a szentmiséken, és az induló plébániai élet is kibontakozásnak indult, egyre nagyobb közösségi teret igényelve magának. Éppen ennek okán, mivel már igény volt nagyobb közösségi terekre, új, közösségi életet kiszolgáló ház tervezésébe és építésébe kezdett az akkor alig két éves egyházközség. Az új plébános újjászervezte az egyházközség életét. Az alig két éves plébánia első igazi megpróbáltatása 2005. augusztus 23-án következett be, amikor a környékre zúduló eső özönvízszerű áradást okozott és a víz ellepte a városrész lakóházait, üzleteit és csüreit. A közösséget ért megpróbáltatás igazi összefogásra készítette a szombatfalviakat, akik támogatói segítségével viszonylag hamar helyrehozták az árvíz okozta hatalmas károkat.³⁸ Az újjászervezett egyházközség igazi mércéje volt a közösségi ház megépítése, ami a szombatfalviak újbóli összefogásának a bizonyítéka. 2006 júliusában elkezdődtek a templom körüli munkálatok Simó Ferenc gondnok vezetésével. A meglévő hittanterem alpját megerősítik és emelet készül rá, valamint bővül még egy akkora alapterülettel. Az építkezést számos jótevő, adományozó szellemű személy és közösség segítette.³⁹ A Községi Ház befödése sok segítő munkája által kalákával történt meg. Az alapelképzelés megváltozott időközben, a Községi Ház egy szabadtéri oltárrésszel bővült, mely helyszíne lett főként a megünnevelt búcsúünnepeknek.⁴⁰ Az épület átadása és felszentelése 2007. október 14-én volt. Tamás József segédpüspök végezte az ünnepi felszentelést. Erre a jeles napra született meg, készült el és indult útjára a szombatfalvi egyházközségi értesítő, a Csengettyű, amely mind a mai napig havonta megjelenik, a hívek nagy öröme.⁴¹ A szombatfalvi egyházközségi értesítő, vagyis a Csengettyű által a hívek

³⁷ A Székelyudvarhely – Szombatfalvi Egyházközség Domus Historiája, 5.

³⁸ Domus Historia, 15-16.

³⁹ Domus Historia, 25.

⁴⁰ Domus Historia, 28.

⁴¹ VOFKORI György: *Székelyudvarhely várostörténet képekben III. kiadás*, 9.

havonta értesülhetnek a megszervezésre kerülő programokról, valamint eseménybeszámolókat, tudósításokat olvashatnak, ez által is mélyebb betekintést nyerve az egyházközség életébe.⁴²

A fizikai építkezés ezzel nem állt meg. 2008 őszén elkezdődik a templom teljes, külső-belső felújítása. Új tetőzet készül a templomra, és sokszorosára bővül a sekrestye, raktárrésszel kiegészülve, összekötve azt a Községi Házzal. 2010. május 9-én áldja meg a felújított templomot dr. Jakubinyi György érsek. A templomudvaron áll az egykori katolikus elemi iskola. A kommunizmus éveiben államosították, majd a Tompa László Általános Iskola elkészülte után az oktatást áthelyezték ezen új épületbe. A régi épületet, ravatalozó célra Kovács Sándor főesperes-plébános kéri és kapja vissza a várostól, hallgatólagos megegyezéssel. Mivel 2013-2014-ben új, ökumenikus ravatalozó épül a temető mellett Szombatfalván, ezért erre az épületre ilyen formában már nem volt szükség. Az elmúlt évben ezt az épületet felújították, kibővítették és ide helyezték át a szombatfalvi plébánia irodáját, valamint emelett az épület hittanórák, valamint ifjúsági találkozók, különféle rendezvények otthona is. A templom orgonáját Kolonics István építette 1874-ben. Az elmúlt közel 140 évben többször végeztek rajta kisebb felújítási munkálatokat, de amint a közösség újjászületett és megnőtt a szentmisére járó hívek száma, az orgona kicsinek bizonyult. Az orgona javítására és bővítésére több évig kellett várni, de aztán ez a terv is megvalósult, 2014-ben, a hívek összefogásának köszönhetően. 2014 augusztusától Papp Zoltán orgonaépítő mester vezetésével elkezdődött a Kolonics-orgonának a javítása és bővítése, pályázatból nyert támogatásból. A felújítás során törekedtek arra, hogy megőrizzék a hangszer jellegzetes vonásait, és minél többet megtartsanak az eredeti hangszerből.⁴³ A javítás során kipucolták és kijavították a sípokat, a szelládát, ami a levegőt a sípokhoz vezeti, valamint új motor és új fúvó került az orgonába. A felújítási munkálatok során két sípsorral is bővült az orgona, amit az új pedálműbe építettek be. A két új sípsor miatt új szekrényt is kellett építeni, és a játszóasztal is új formát kapott. A munkálatokat 2015 februárjában fejezték be.⁴⁴ A megújított és kibővített orgonát Tamás József püspök atya áldotta meg 2015. február 8.-án, vasárnap.⁴⁵

A Székelyudvarhely- Szombatfalvi Szent György Egyházközség számára a fizikai építkezések és megvalósítások mellett fontos volt és napjainkban is annak számít a lelkiekben való építkezés, fejlődés és növekedés. Az idő előrehaladtával és az évek teltevel különböző

⁴² Domus Historia, 31.

⁴³ *Egyházközség történet* in: Szent György Római Katolikus Plébánia Székelyudvarhely-Szombatfalva weboldala, <http://szombatfalviplebania.ro/egyhaziakozseg/vedoszent/> (2022.06.17)

⁴⁴ Domus Historia, 90.

⁴⁵ BORBOLY Csaba: *Felújított orgonát áldottak meg Szombatfalván*, in: Borboly Csaba hivatalos oldala, <https://www.borbolycsaba.ro/felujitott-orgonat-aldottak-meg-szombatfalvan/> (2022.04.25.)

közösségek születtek és erősödtek meg: 5 női, 1 gyermek és 1 férfi rózsafűzér-társulat, Mária Légió, Szent Mónika imaközösség, Szépkorúak klubja, Családos közösség, Neokatekumenális közösség, Caritas csoport, Ifi - és Tarziciusz ministráns csoport. Közösségeként van jelen egyházközségi életben létével és szolgálatával a Psallite kórus, melyet Simó Zsuzsa tanárnő vezet. Az Ugron Alapítványt gyermek- és ifjúságnevelés céljával hozta létre az Ugron család. Tamás László kántor részt vesz a közösségi élet szervezésében, valamint három állandó lelkipásztori kíséret segít a betegek látogatásában.⁴⁶

A plébániai életbe aktívabban a hívek 30%-a kapcsolódik bele, emelett a gyermekeknél jobb az ez az arány: 85–90% plébániai hittanra jár, és a szentmisén való részvételük is reményre ad okot.⁴⁷

A Székelyudvarhely – Szombatfalvi Szent György Egyházközségben eddig két plébános szolgált. 2003 és 2020 között az egyházközség plébánosa Ft. László Attila volt. A jelenlegi plébános Ft. Ambrus István, aki 2020 augusztusától látja el feladatait az egyházközségben. Az évek során több kispap is töltötte gyakorlati félévét az egyházközségben. 2009 és 2020 között a kispapok félévente váltották egymást.

3.2. A plébánia területe

A Katolikus Egyház területileg szervezett, vagyis a plébániáknak pontosan megjelölt határai vannak. Bár vannak olyan felekezetek is, ahol a hívek maguk választják meg, hogy a helyi, vagy más közösségnek kívánnak tagjai lenni, a Katolikus Egyházban ez nincs így, itt az adott plébániához való tartozás nem önkényesen megválasztható, hanem lakhelyhez kötött. Az Egyházi Törvénykönyv 518. kánonja pontosan fogalmazza meg azt a szabályt, mely szerint a plébánia területi jellegű, amely magába foglalja annak a bizonyos kijelölt területnek az összes krisztushívőjét. Így fogalmaz az Egyházi Törvénykönyv 518. kánonja: „Az általános szabály az, hogy a plébánia területi jellegű legyen, vagyis foglalja magába egy bizonyos terület összes krisztushívőit.”

⁴⁶ *Egyházközség történet* in: Szent György Római Katolikus Plébánia Székelyudvarhely-Szombatfalva weboldala, <http://szombatfalviplebania.ro/egyhazi kozseg/vedoszent/> (2022.06.17)

⁴⁷ *Egyházközség történet* in: Szent György Római Katolikus Plébánia Székelyudvarhely-Szombatfalva weboldala, <http://szombatfalviplebania.ro/egyhazi kozseg/vedoszent/> (2022.06.17)

A Szent György Római Katolikus Egyházközség pontos határokkal megjelölt területét 2003-ban, az újraalapítás évében hozta létre Jakubinyi György érsek, részben a hajdan volt közösség visszaállításával, részben pedig a város másik plébániájának, a Szent Miklós anyaegyházközség területének megosztásával.

4. ábra A Székelyudvarhely – Szombatfalvi Szent György Róm. Kath. Egyházközség területe

A Szent György Római Katolikus Egyházközség templomát, valamint a közösségben megszervezésre kerülő alkalmakat nemcsak a plébániához tartozó hívek látogatják szívesen, hanem más plébániák területéről is érkeznek hívek. Mindezek mellett azonban, fontos kiemelni, hogy az Egyházi Törvénykönyv kánonjainak értelmében, a kánonjog szerint a Szent György Plébánia nyilvántartásában nem szerepelhetnek olyan személyek, akik nem a plébánia területén laknak, ugyanis abban az esetben, ha valaki három hónapnál hosszabb ideig tartósan más plébánia területén tartózkodik/ lakik, oda kell bejelentkeznie, akár országon belül vagy kívül van a tartózkodási helye. Ha több lakhellyel rendelkezik egy család, amely más-más plébániák területén helyezkedik el, akkor arra a plébániára kell bejelentkezzenek, amelynek területén a legtöbb időt töltik. Az egyházközségek életében természetes a változás olyan szempontból, hogy vannak személyek, családok, akik időközben a plébániai közösséghez csatlakoznak, vagy

elhagyják azt, s emellett új negyedek is kiépülnek. A plébánia területére költöző személyeknek, családoknak kötelességük jelezni ezt a plébánián, ugyanis csak ez az egyetlen módja annak, hogy nyilvántartásba vehessék őket.

3.3. Az Egyházközség patrónusa, védőszentje, Szent György vértanú

5. ábra Szent Györgyöt ábrázoló szobor Szombathelyen

A Székelyudvarhely – Szombathelyi Szent György Egyházközség védőszentje Szent György vértanú, kinek ünnepnapja április 24, így minden évben ekkor tartják az egyházközség búcsúünnepét. Az írott jegyzékek szerint György a római hadsereg magas rangú tisztje volt, aki Törökország keleti részéből, Kappadóciából származott. Történelmi személy, aki a palesztinai Lod városában élt, és a Diocletianus császár keresztényüldözése alatt halt vértanúhalált. György katonatiszt volt, aki édesanyja hatására keresztény hitre tért. Didianosz börtönében borzalmas kínokat kellett átélnie. Szent Györgyöt már az 5. században úgy tisztelték, mint a keresztény bátorság jelképét, valamint nagyon sok templomot is építettek a tiszteletére. A görög-katolikus egyház a

„katonaszentek” közé sorolja, és „vasszentnek” nevezi, mivel nagyon sok kínt szenvedett el. Szent György vértanú egyike a tizennégy segítő szentnek.⁴⁸

Szent György neve a *gerar*, azaz „szent” és *agyon*, azaz „harc” szavakból ered, aki „szent harcos”, mert harcolt a sárkánnyal és a hóhérral.⁴⁹ Szent György életét számos legenda írja le, a legismertebb közülük az, amely egy sárkánnyal vívott harcáról szól. A sárkányölő motívum a 11.-12. században keletkezett, és a György legenda nyugati hagyományában terjedt el, valamint leginkább a lovagok körében volt népszerű, egészen a 19. századig. Szent Györgynek nevét őrzi a római martyrologium.⁵⁰

Szent Györgyöt általában lóval, piros kereszttel, pajzsával és lándzsával, a sárkányt ölvé ábrázolják. Szent György azon 14 szent közé tartozik, akik a bajban segítettek, így segítő szentnek is nevezik, és átkok, nehéz helyzetek, lelki vívódások, háborús veszélyek és szerencsétlenségek esetén könyörögnek hozzá. Szent György tisztelete hazánkban a

⁴⁸ *Védőszent* in: Szent György Római Katolikus Plébánia Székelyudvarhely-Szombathely weboldala, <http://szombathelyplebania.ro/egyhazi/vedoszent/> (2022.05.03)

⁴⁹ Domus Historia, 75.

⁵⁰ IJAS Antal: *Szentek élete*, Ecclesia Könyvkiadó, Budapest 1976, 275.

kereszténység felvétele óta jelen van a bizánci misszió közvetítésének köszönhetően. Szent György a lovagok, katonák, valamint a földművelő nép segítő szentje, s emellett számos lovagi rend, ország, város, valamint a cserkészek, parasztok, lovak és háziállatok védőszentje. A művészek, pintérek, puskaművesek, lovaglók, nyergesek, katonák, cserkészek, rendőrök és fegyverkovácsok is mint segítőjüket tisztelik Szent Györgyöt. A parasztok gazdag hagyományokkal rendelkeznek Szent György ünnepével kapcsolatban: Szent György-lovaglás és a lovak megáldása.⁵¹ György tisztelete Európában a középkorban volt a legerősebb, leginkább a lovagok oltalmazójaként, a zarándokok és a német lovagrend védőszentjeként kiemelkedő helyen állt. Különösképpen a középkori Angliában volt a legnagyobb tekintélye.⁵² Szent György pártfogásáért könyörögtek a szifiliszben, kígyómarásban, pestisben és leprában szenvedők is.⁵³

Szent György a legnépszerűbb szentek egyike. Védőszentje Portugáliának, Görögországnak, Grúziának és sok más országnak, valamint városnak. Szent György jelenlegi szentatyánknak, Ferenc pápának is védőszentje. Mindezek mellett Szent György nevét számos erdélyi település is viseli: Sepsiszentgyörgy, Csíkszentgyörgy, Marosszentgyörgy, valamint számos templomnak is a patrónusa.⁵⁴ Az ökumenizmus szentjének is tekintik Szent György vértanút, aki összekapcsol egyházakat, ugyanis nem csak a katolikus egyházban tisztelik, hanem a lutheránus, anglikán, ortodox és antikalkedóni egyházakban is. Régre visszanyúlók Szent György vértanúnak a tisztelete. Őseink és felmenőink Szent György napját, vagyis április 24.-ét tartották a tavasz első napjának, ekkor hajtották ki először az állatokat a mezőre.⁵⁵

Szent György az a bátor lovag, aki életet ment, aki jól bánik erejével és legyőzi a sárkányt, a Gonoszt. Szent György mindazoknak a védőszentje, akik úgy érzik, hogy védtelenül ki vannak szolgáltatva a Gonosznak. Éppen erre világít rá Szent György legendája, hogy nem vagyunk védtelenek, nem vagyunk kiszolgáltatva a gonosznak, nem vagyunk tehetetlenek. Minden emberben ott van az erő, mellyel megvédheti magát. Viszont a mindennapi harcokban az emberek támasza Szent György vértanú, akiknek segítségét kérve, közbenjáró támaszra lelhetünk. Szent György vértanú segít minket abban, hogy szilárdan álljunk, és védjük magunkat a Gonosz támadásai és sebzései ellen.⁵⁶

⁵¹ *Védőszent* in: Szent György Római Katolikus Plébánia Székelyudvarhely-Szombatfalva weboldala, <http://szombatfalviplebania.ro/egyhazi kozseg/vedoszent/> (2022.05.03)

⁵² Dr. DIÓS István: *Szentek élete*, Szent István Társulat, Budapest 2002, 210.

⁵³ INCZE Dénes: *A Szentek élete II. kötet*, Szent István királyról elnevezett Erdélyi Ferences Rendtartomány, Kolozsvár 1997, 116.

⁵⁴ Domus Historia, 74.

⁵⁵ Domus Historia, 75.

⁵⁶ Domus Historia, 75.

3.4. A templom és annak berendezési tárgyai

A templom szent hely, az istenek számára elkülönített szent terület, amely közvetítő a transzcendens és az evilági között. A templom apszisában található az oltár.⁵⁷ A barokk kor legfontosabb alkotásai az egyház számára készültek. A művészet különösen a katolikus országokban vert gyökeret, hiszen ez a stílus az új erőre kapott katolikus egyházhoz kapcsolódott.⁵⁸ A szombatfalvi Szent György Plébániatemplom is barokk stílusú, melynek hangsúlyos jelei a pompa, az arany és fehér színek megjelenése. A barokk építészet a 16. század végén Olaszországban alakult ki, majd onnan terjedt tovább Európa számos más országába. A barokk templomok rendkívüli díszítettségükről, aranyozásaikról, márványdíszzeikről ismerhetők fel. A barokk templomépítészet fő célja az egyszerű hívő emberek elkápráztatása, valamint tudatuknak ráébresztése a római katolikus egyház hatalmára és nagyságára. A barokk stílus alapmotívuma a vonaldíszítés, a fény és árnyék hatás, a pompa, az ünnepélyesség fokozása és az aranyozás. A barokk templomok jellemzően magasak és szélesek. A templomokban a főoltár egész építménnyé növekszik és díszlethatású.⁵⁹ A barokk kultúra a kereszténység és az antik műveltség összekapcsolódásából született és a reneszánsz műveltségét újította meg, amely a vallás, a humanizmus és a tudomány összekapcsolódását jelentette.⁶⁰

Jellemzően az egyetlen hosszanti térből kialakított templomban mindenhol jól látható a szertartás, hallgató a szentbeszéd, így ez által fokozódik a szertartás meggyőző ereje. A templomhajóhoz hosszú, egyenes záródású szentély tartozik, amelynek ikonikus pontja a nagy főoltár. A barokk templomépítészetre jellemzőek a hajlékony, lendületes vonalak, a szabályosság és szimmetria, a díszítmények középre és a felső részre való koncentrációja, valamint a dinamika megléte.⁶¹ A barokk építészetben feltűnnek a hatalmas és egybetartott tömegek, a gömbölyű, a kanyargó csigavonalak.⁶² A barokk megjelenésével az egyházi és világi körökben egyaránt eluralkodott a pompaszeretet.⁶³ A reformáció alapelveivel szemben a

⁵⁷ NÓDA Mózes: *Liturgia, Szentmise, zsolozsma, szentségek, Keresztény szimbólumok*, Egyetemi Kiadó, Kolozsvár 2009, 215-218.

⁵⁸ KÓCZIÁN János – HAVAS István: *Általános képes enciklopédia*, Novum Kiadó, Budapest 2003, 536.

⁵⁹ LUKÁCS Olga: *Egyházművészeti alapismeretek*, Kolozsvári Egyetemi Kiadó 2020, 129.

⁶⁰ GÁRDONYI Máté – TÓTH Tamás – VÉGHSEŐ Tamás: *Egyháztörténeti lexikon I. A-Gy*, Jel Kiadó, Budapest 2006, 113.

⁶¹ BISZAK Sándor: *A barokk kor egyházi építésze*, in: Arcanum weboldala, <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/pannon-pannon-enciklopedia-1/a-magyar-sag-kezikonyve-2/kepzo-muveszet-124C/a-barokk-kor-egyhazi-epitesze-134F/> (2022.05.02.).

⁶² ÉBER László: *Művészeti Lexikon*, Merényi Kiadó, Budapest 1926, 56.

⁶³ GÁL Ferenc – DIÓS István – VICZIÁN János: *barokk*, in: Magyar Katolikus Lexikon I. kötet, Szent István Társulat, Budapest 1998, 624.

barokkban az emberi tevékenység kapott hangsúlyt és derűs kifejezést. A barokk alapérzése, a végeesség és a végtelenség, amely visszatükröződik mind a festészetben, mind az építészetben, valamint a zenében is. A barokk nagysága megmutatkozik abban is, hogy az életben fellelhető minden megnyilvánulást, a teret és a természetet is Isten- és Krisztus-centrikusan rendezve. A barokk nagyon hangsúlyozza az érzelmeket.⁶⁴ A barokk korban újra fölfedezték Krisztust, főként emberségét és mindent átölelő, megváltó szeretetét, újra fellelhető volt az emberben a bizalom Isten és önmaga iránt, újra átélte az ember szabadságát és üdvössége lehetőségét.⁶⁵ A barokk művészetben érvényre jut és kiemelődik a fény-árnyék hatásokkal elérhető erőteljes mozgalmasság és tömeghatás, a szabálytalan formák és kompozíciók alkalmazása, a véletlenszerűség, a megfoghatatlan és a végtelen érzetének keltése.⁶⁶

Az oltárkép, félkörívben záródó keretezésében a templom védőszentjét, Szent Györgyöt ábrázolja, a korai barokk kortól elterjedt ikonográfia szerint fehér lóháton, kezében lándzsával, ami közben épp a sárkányt próbálja legyilkolni. A főoltár klasszicizáló felépítésű, ugyanakkor rokokó elemeket is magán hodosz. Az oltárkép feletti festményen, vagyis az oromzatképen Szűz Mária látható, kezében a pólýába fektetett gyermek Jézussal. A nagyoltárkép körbevonatán szőlő és szőlőinda fut, amely az életet és halált szimbolizálja. A templom szentélyében jobb és bal felől két szobor található. Jobb oldalon megjelenik Szűz Mária királynő szobra, a tisztaságot jelképező fehér és kék színű ruhában, valamint fején koronával. A bal oldalon Jézus Szent Szíve szobra látható. A sekrestye ajtó felett, a szentélyben található a Nepomuki Szent Jánost ábrázoló kép, amely anyagát tekintve vászonra festett olajkép. Nepomuki Szent János a szimbólumok által azonosítható a képen, ugyanis megjelenik rajta a papi, kanonoki öltözet, a feszület, amelyet a kezében tart, mellette breviárium található, valamint feje körül csillagokkal tűzdelt glória ékeskedik. A festmény háttérében feltűnik egy prágai városrészlet a Károly híddal. A festmény a prágai kanonok 18. századi udvarhelyszéki kultuszát ábrázolja. A Plébániatemplomban található, ma is használatban levő keresztelőkút a régi templom szenteltvíztartója volt.

A szószék a négy evangélistát ábrázolja: Mátét, Márkot, Lukácsot és Jánost. A képeken az emberi ábrázolások mellett a szimbólumok is megjelennek. Máté evangélista szimbóluma az ember, gyakran szárnyakkal ábrázolva, mivel evangéliuma Krisztus emberré válásával kezdődik; Márk evangélistát a szárnyas oroslán jelképezi, mert evangéliumában

⁶⁴ GÁL Ferenc – DIÓS István – VICZIÁN János: *barokk*, in: Magyar Katolikus Lexikon I. kötet, Szent István Társulat, Budapest 1998, 625.

⁶⁵ GÁL–DIÓS–VICZIÁN: *barokk*, 626.

⁶⁶ GÁL–DIÓS–VICZIÁN: *barokk*, 627.

Keresztelő Szent János kiáltó hangja szól a júdeai pusztában; Lukács evangélista szimbóluma a bika, mivel Zakariás pappal kezdődik evangéliuma; továbbá János evangélista szimbóluma a sas, mert nála a szellem a mennyei régióig szárnyal.⁶⁷ A templomhajó első részét két oldalon két mellékoltárkép ékesíti. A bal oldali festményen Jézus megkeresztelkedése látható a Jordán vizében. Íves záródású fakeretbe foglalt, barokk rátétdíszítésű keretbe foglalt, vászonra festett olajkép. A festményen megjelenő keresztény szimbólum a galamb, amely a Szentlelket jelképezi, valamint a bíbor palást, amely a királyi hatalom jelképe. Ezen festmény felett megjelenik az IHS felirat, amely Jézus nevének görög rövidítéséből származó monogram, s amelynek másodlagos jelentése „*Jesus hominum salvator*”, vagyis „*Jézus, az emberek Üdvözítője*”. Ez a mellékoltárkép a székelyudvarhelyi Szent Miklós plébániatemplomban található, Jézus megkeresztelkedését ábrázoló oltárkép párdarabja, így feltételezhető, hogy ez előbbi mintájára készítette egy ismeretlen festő. A templomhajó jobb oldalán található festményen Jézus keresztre feszítése látható. A festményen látható a kereszten függő Jézus, a kereszt alatt pedig Mária, Mária Magdolna, valamint János a szeretett tanítvány. Ahogyan a másik mellékoltárkép így ez is íves záródású fakeretbe foglalt, barokk rátétdíszítésű keretbe foglalt, vászonra festett olajkép. Ez a mellékoltárkép a székelyudvarhelyi Szent Miklós plébániatemplomban található, Kálvária oltárképéhez hasonló, csupán pár eltérés tapasztalható, így feltételezhető, hogy az előbbi mintájára készítette egy ismeretlen festő. A templomhajóban található Szent József szobra karján Jézussal, Szent Rita szobra, valamint Szent Antal szobra. Szent Rita a lehetetlen kívánságok teljesítője, a reménytelen ügyek védőszentje. Kezében kereszt, rózsza és töviskoszorú van, valamint láthatóak stigmatizációjának jelei is. Szent Antal a karjában tartja a gyermek Jézust, valamint másik kezében egy liliomot. 2010 novemberében, a templomfelújítás után készültek el a templom megújult ablakai, festett üvegből, melyek a hívek körében végzett közvélemény kutatás alapján a Szentlelket, Szent István királyt, Szent Erzsébetet, Szent László királyt, Jézus és Mária monogramját, valamint a Jelenések könyvéből vett képet: a hétpecsétes könyvet megnyitó Bárányt ábrázolják. A templom megújult ablakainak megáldására Szent Erzsébet ünnepén került sor.⁶⁸ A szentély ablakán található a galamb, amely a Szentlelket szimbolizálja, felette van a háromszög szimbólum, ami a Szentháromságra utal. Szent László királyt a bárd és a kard, Szent Erzsébetet a kötényében lévő kenyér és rózsza, míg Szent István királyt a kard, a kezében levő országalma és korona jelképezi. A kettős kereszt az érseki/ apostoli kereszt, melyet koronázáskor a király előtt vittek. Mivel a magyar címerben is szerepel, így magyar keresztnek is nevezik. A 12. század óta a király világi és egyházfői

⁶⁷ NÓDA: *Liturgika*, 254-255.

⁶⁸ *Domus Historia*, 55.-56.

hatalmát jelképezi.⁶⁹ Az templomhajó magasán helyezkedik el az orgonakarzat, valamint rajta az orgona.

⁶⁹ NÓDA: *Liturgia*, 226.

3.5. Közösségépítés, lelkeségi csoportok

A Mária Légió egy lelki közösség, amely az Egyház jóváhagyásával működik, és amely a Szűzanya oltalma alatt részt akar vállalni abban a harcban, amelyet az Egyház minden időben folytat a gonosz erőkkal szemben. Tagjai hűségéről, erényekről és bátorságról tesznek tanúságot. A Mária Légió csoport tagjai hétről hétre találkoznak. Alkalmaikkor a Szentlélek segítségével hívása után a rózsafűzér imádkozzák. Ezek után megosztják egymással gondolataikat, megbeszélik és kiosztják a feladatokat, majd a befejező imádságokkal zárják a találkozót. Ebben a csoportban Szombathalván 15 fogadalmas tag van, valamint 40 háttérimádkozó. A csoport tagjai az imaháttér biztosítása mellett aktív részvételt vállalnak hétről-hétre az Egyházközség életében, ki-ki erejéhez mérten. A tagok, minden évben, a Szűzanyának tett fogadalmaikat a Szent Miklós templomban újítják meg a Gyümölcstető Boldogasszony ünnepéhez közeleső szombaton. A Mária Légió tagjai számára örömben, bánatban, a megpróbáltatásokban, mindenkoron biztonságot nyújt a rózsafűzér imádkozása. Vallják, hogy Mária mindig az ő védőpalástjával takarja be őket, végig kíséri saját életüket, családjáikét, egyházközségükét, és mindenkiét, akikért rózsafűzér imájukat felajánlják.⁷⁰

A Székelyudvarhely – Szombathalvi Szent György Római Katolikus Egyházközség ificsoportja 2009-ben alakult meg és kezdte el tevékenységét Ft. László Attila plébános, valamint az akkor gyakorlati éven lévő kispap közreműködésével. Az ificsoport 2014-ben, egy táborban felmerült ötlet után megújult. A közösségi alkalmakat szombat esténként tartják, Ft. Ambrus István plébános vezetésével, több lelkes fiatal körében, a szombathalvi Szent György Plébánia közösségi házában.

6. ábra A Székelyudvarhely-Szombathalvi Ifjúsági csoport logója

Az szombathalvi ificsoport tagjai aktívan részt vesznek a plébánia életében, ministrálnak, valamint különböző tevékenységekben segítkeznek, önkénteskednek: táborok szervezése és felügyelése, templomdíszítés, adventi koszorú készítése és kiosztása, Ifjúsági szentségimádás szervezése, Bethlehemállítás, pásztorjáték előadás, édesanyák és idősek köszöntése és hasonlók. Az ificsoport találkozásainak elsődleges célja, hogy segítsék a

⁷⁰ Csoportok in: Szent György Római Katolikus Plébánia Székelyudvarhely-Szombathalva weboldala, <http://szombathalviplebania.ro/csoportok/> (2022.05.03).

fiatalokat közelebb kerülni Istenhez, valamint megismertessék és megtapasztalhassák közelebről az Egyházhoz való tartozás örömét, egybekapcsolva a fiatalokban fellelhető egyházas lelkület kialakításával és annak ápolásával. Az ificsoport tagjai számára fontos, hogy fiatalságukat megőrizve, felfedezzék Isten tervét a saját életükben, így ennek érdekében a találkozási alkalmakkor, a játék és a szórakozás mellett, a lelkiekben való fejlődésre is hangsúlyt fektetnek. A ifitagok elmondásai szerint az IFI sokat segít számukra, mert az érdekes témák megismerése mellett együtt kereshetnek és kaphatnak választ a bennük felmerülő kérdésekre.⁷¹

A Lektorok csoportjának feladata a szentmiséken elhangzó Szentírási részek felolvasása. Ezzel a feladattal a csoport tagjai vállalták, hogy Isten igéjét közvetítik a közösség felé. A szombatfalvi egyházközségben a lektorok csoportja 2010-ban alakult meg, és jelenleg több, mint 10 aktív tagot számlál. A tagok önként vállalják ezt a felelősségteljes feladatot. A Lektorok csoportjának tagjai rendszeres találkozókat tartanak, amikor meghallgatják egymás élménybeszámolóit, elkészítik a következő beosztást, valamint plébánosi jelenléttel elmélkedéseket is tartanak. A lektorok így vallanak tevékenységükről: „*Amióta e közösséghez tartozunk, amióta a liturgia “közös ünnep” lényegét igyekszünk tényleg közösségivé tenni, azóta sűrűbben olvassuk a Szentírást, lélekben többek vagyunk, lélekben másképp vagyunk jelen a szentmisén.*”

A rózsafüzér ájtatosság a katolikus egyház egyik közkedvelt imádságformája. A rózsafüzér ájtatossággal a hívő ember Szűz Máriához imádkozik, amely által a kegyelem bőségét nyeri el. A rózsafüzér imádkozása helyes elmélkedést jelent, amely felidézi a vallás alapigazságait. A rózsafüzér egyik sajátos formája a Mária tiszteletnek, amely egyszerre közösségi és egyéni imaforma is. A rózsafüzér titkok, amelyek szentítási eredetűek, Jézus életeseményeit és a megváltás misztériumait idézik fel. A szerzetesek nagyon nagy szerepet játszottak a rózsafüzér elterjesztésében, közülük is leginkább a karthauziak, a bencések és a domonkosok.⁷² A női rózsafüzér társulatok már a kezdetek óta jelen vannak a Szombatfalvi Egyházközség életében. A férfi rózsafüzér társulat 2005 elején alakul meg, Somorai Sándor szervezésében.⁷³ Az egyházközségben jelenleg 5 női, 1 gyermek és 1 férfi Rózsafüzér Társulat működik. Az Székelyudvarhely – Szombatfalvi Szent György Egyházközség életében a Mária

⁷¹ FŐEGYHÁZMEGYEI IFJÚSÁGI LELKÉSZSÉG: *Szombatfalvi ificsoport*, in: Főegyházmegyei Ifjúsági lelkészség weboldala, <https://fif.ma/kozossegek/udvarhely-korzet/szombatfalvi-ificsoport> (2022.03.05.).

⁷² NÓDA Mózes: *A szentségek ünneplése*, Kolozsvár 2008, 129-131.

⁷³ Domus Historia, 21.

Légió, valamint a női és férfi rózsafűzér társulatok valóságos imaforrást és háttértámaszt jelentenek a közösség számára.

Az imaalkalmak mellett az egyházközség idősei sok más alkalommal is találkoznak. 2004-ben beindult a havi teadélután az időseknek a plébánián.⁷⁴ Havonta rendszeressé váltak a virrasztások és a találkozók az öregekkel.⁷⁵ Évente megszervezésre kerül az idősek zárándoklata is.⁷⁶ A Szépkorúak havonta találkoznak, tartalmas lelki, irodalmi délutánokat teremtve. Énekek, imák, versek, szentek életéről szóló ismeretető hangzanak el a közös megosztások mellett.⁷⁷

A Psallite kórus, Simó Zsuzsa tanárnő vezetésével alakul meg 2006-ban Krisztus Király vasárnapján. A kórus szentmiséken való jelenléte által megváltozik a liturgia hangulata. A Psallite kórus szentmiséken való szolgálata mellett számos Ökumenikus kórustalálkozón vesz részt, valamint szervezőként is tevékenykedik ilyen események kapcsán, emellett több vendégszerepléssel is büszkélkedik. A szervezett kórustalálkozók rendszerint szentmisével kezdődnek, amit a kórusok éneklése követ.⁷⁸ Az évek során egyre megerősödtebben működik mind a mai napig a kórus.

A szombatfalvi egyházközségen belül működik a Neokatekumenális Út közösség, amely 2008-ban alakult és kezdte el tevékenységét. A Neokatekumenális Út olyan katolikus lelkeségi mozgalom, melynek tagjai a római katolikus egyház hitét vallják, és fő feladatuknak tartják a katolikus hit megismertetését. Ez egyfajta evangelizációs pasztoráció azok számára akiket még nem kereszteltek meg, vagy akik esetleg eltávolodtak az egyháztól, akik mélyíteni szeretnék hitüket. A neokatekumenális közösségnek három irányelve van, az Isten szava, a liturgia ünneplése, valamint a közösség. A tagok célkitűzése elősegíteni a társadalomban és a családokban való evangelizáció jelenlétének elősegítését.⁷⁹

⁷⁴ Domus Historia, 11.

⁷⁵ Domus Historia, 13.

⁷⁶ Domus Historia, 16.

⁷⁷ Domus Historia, 37.

⁷⁸ HORVÁTH Enikő: *Adventi ökumenikus kórustalálkozó Szombatfalván*, in: RomKat katolikus portál, <https://romkat.ro/esemenynaptar/adventi-okumenikus-korustalalkozo-szombatfalvan-2/> (2022.04.25.).

⁷⁹ HORVÁTH Enikő: *Ünnepelt a székelyudvarhely-szombatfalvi neokatekumen közösség*, in: RomKat katolikus portál, <https://romkat.ro/2018/06/03/unnepelt-a-szekelyudvarhely-szombatfalvi-neokatekumen-kozosseg/> (2022.04.25.).

3.6. Ünnepek

A Székelyudvarhely-Szombatfalvi Szent György Római Katolikus Egyházközség ünnepeit, egyházi életét az egyházi évnak megfelelő sorrendben szándékozom bemutatni. XII. Piusz pápa Mediator Dei című enciklikájának 157. pontja így fogalmaz az egyházi évvél kapcsolatban: „Az egyházi év a hittitkok megünneplésének szent ideje és helye, „az istendicséret fenséges himnusza, amellyel a keresztény világ nagy családja fordul a mennyei Atyához Jézuson, az ő örökközvetítőjén keresztül. De tőlünk is megkívánja az egyház, hogy kitartó és állandó törekvéssel igyekezzünk egyre jobban megismerni és áldani az Úr Jézust”(MD157). A II. vatikáni zsinat szerint az egyházi év Krisztus misztériumának a megünneplése. Az egyházi év ünneplésének rendjét az egyházi naptár határozza meg. Az egyházi évet liturgikus évnak is szokták nevezni, hiszen ez a megnevezés sokkal inkább kifejezi annak valódi lényegét. A liturgikus év az üdvtörténet eseményeinek a megünneplése, amely nem ritmikus ismétlődést jelent, hanem sokkal inkább elmélyülést Krisztus misztériumában.⁸⁰ Az egyházi év középpontja a húsvéti misztérium, a feltámadás ünnepe. Minden szentmisében jelenvalóvá válik a húsvéti misztérium és megvalósul a Krisztussal való találkozás. A liturgikus év legfőbb célja Isten dicsőítése és az ember megszentelése. A nyugati egyházban a liturgikus év advent első vasárnapjával veszi kezdetét és Krisztus király vasárnapjával zárul. A liturgikus évnak hét periódusa van, allappilléreit a húsvéti és a karácsonyi ünnepkör jelenti:

1. A húsvéti szent háromnap (nagycsütörtök estétől húsvétvasárnapig).
2. A húsvéti idő (húsvét vasárnaptól pünkösdvasárnapig).
3. A nagyböjti idő (hamvazószerdától nagycsütörtök délig).
4. A karácsonyi idő (karácsony vigíliájától vízkereszt utáni vasárnapig).
5. Az adventi idő (advent első vasárnapjától dec. 24. délig).
6. Az évközi idő (33–34 vasárnap a karácsonyi és a húsvéti idő után).
7. Könyörgő napok és „évnegyedes idők”.⁸¹

Advent a karácsony szent ünnepéhez kapcsolódó felkészítési idő. Az advent a Jézus születésére való előkészületet jelzi. Időtartama advent első vasárnapjától december 24.-ig tart. Ebben az időszakban a bűnbánatra utalva az oltárt nem díszítik virágok, a szentélyben csupán az adventi koszorú jelenik meg, rajta három lila és egy rózsaszín gyertyával, valamint lila és rózsaszín szalaggal átkötve. Advent első vasárnapján a szokásokhoz hűen, az egyházközség

⁸⁰ NÓDA: *Liturgia*, 133.

⁸¹ NÓDA: *Liturgia*, 136.

hívei magukkal viszik a szentmisére az adventi koszorúikat, amelyekre a pap áldást kér. Az adventi időszaknak sajátos hangulatot adnak a hajnali roraté szentmisék, melyeket Szűz Mária tiszteletére végeznek. Ebben az időszakban, a hajnali roraté szentmiséken a Szent György plébániatemplomban sok kisgyermek izgatott arccal tekint a sötétben pislákó gyertyája fényére, vágyva Jézus megszületésének beteljesedését. Az Örömvasárnapjának külső jelei között szerepel az adventi koszorú harmadik gyertyájának és a miseruhának a rózsaszín színe, valamint az oltárra kerülő virág.⁸² Advent harmadik vasárnapján, vagyis Örömvasárnap évről évre bemutatják a következő évben elsőáldozó gyermekeket, akik saját kézzel leírt Hitvallást írják alá az oltáron, ezzel is kifejezve elköteleződésüket és szándékukat. Az elsőáldozók ez után megkapják fehér kokárdájukat, melyet vasárnapról vasárnapra hordanak egészen az elsőáldozásig, ezzel is megjelenítve a közösség tagjai előtt azt, hogy ők lesznek a következő elsőáldozók az egyházközösségben. A pap Örömvasárnapján rózsaszín miseruhát ölt magára. Az adventi ünnepekör a karácsonyfa állítással és bethlehemkészítéssel zárul, ezzel is jelezve Karácsony ünnepének közeledtét.⁸³

Karácsony a Húsvétal beteljesülő ünnep, hiszen az a húsvéti tettben lesz teljessé. A keresztnek és a feltámadásnak előfeltétele a megtestesülés. A karácsony, Urunk születésének ünnepe a jövőt nyitja meg, előre mutat a jövőre és a húsvétban teljessé válik, ott éri el csúcspontját. Karácsony ünnepének előestéjén, december 24.-én az esti szentmisén, felhangzik a dicsőséges Glória, majd a Credó, valamint évről évre az egyházközösségben működő lelkiségi csoportok valamelyike bemutatja a pásztorjátékot, ezzel is megjelenítve a beteljesülő misztériumot. A karácsony utáni és újévi időszakban kerül sor a házszentelésekre. A házszentelés a lakóházak, lakások megáldását jelenti, amikor a pap szenteltvízzel meghinti azokat. Az bejárati ajtó szemöldökfájára fölírják az évszámot, valamint három betűt, a latin áldásformula kezdőbetűit: *Christus Mansionem Benedicat* („Krisztus áldja meg e házat”). A népi hagyomány a házszentelésnek gonoszűző jelleget tulajdonít.⁸⁴ Szombatfalván is hasonlóképpen zajlik mindez, a papot, aki a házszentelést végzi a kántor, a csengettyűsök és a vidimusok kísérik. A csengettyűsök feladata, hogy előre menjenek a házakhoz, és megkérdezzék, hogy fogadják-e a Szent keresztet. Amennyiben igen, a csengettyűs második feladata, hogy megmutassa, hogy a pap pontosan hová is kell bemenjen a vidimusai kíséretében. A vidimusok feladata, amellett, hogy a papot segítik munkájának végzésében, az

⁸² MOLNÁR Melinda, *Örömvasárnap Szombatfalván: három gyertya lángja fénylik*, in: Székelyhon hírportál, <https://szekelyhon.ro/aktualis/oromvasarnap-szombatfalvan-harom-gyertya-langja-fenylik> (2022.04.25.).

⁸³ NÓDA: *Liturgika*, 148-150.

⁸⁴ GÁL Ferenc – ERDŐ Péter – DIÓS István – BERLÁSZ Jenő: *házszentelés*, in: Magyar Katolikus Lexikon IV. kötet, Budapest 1998, 703-704.

éneklés, és a csengettyűszó biztosítása amíg beérnek a házakba, majd részükről az áldásváró vers szavalása következik, ami így hangzik: *Láttuk az Úr csillagát napkelet felől, és eljöttünk, hogy imádjuk őt!*. Ezt követően utánuk a pap lépik be a házba, aki a következő köszöntéssel folytatja: *Békesség e háznak!*, mire a kíséret ezt válaszolja: *És a benne lakóknak!*.

A nagyböjt ideje, vagyis a szent negyven nap hamvazószerdával veszi kezdetét és nagycsütörtök délutánig, a szentmiséig tart. Ez az időszak hármassal bír, egyrészt ez a hívek bűnbánati ideje, amely felkészít a Húsvét örömére, másrészt ez a katekumenek keresztelei előkészülete, harmadrészt a Megváltó szenvedésére való emlékezés. Nagyböjt idején az oltárokat nem díszíti virág, csupán a liturgikus szint képviselő lila terítő jelenik meg rajta. A nagyböjt ideje alatt a plébániatemplomban minden pénteken keresztúti ájtatosságot végeznek, Jézus szenvedésére és kereszthordozására emlékezve, melyeket hétről hétre más-más, a közösségen belül működő lelkeségi csoportok vezetnek. Nagyböjt harmadik vasárnapján, évről évre bemutatják a következő évben bérnalkozó fiatalokat, akik a saját kézzel leírt Hitvallást írják alá az oltáron, ezzel is kifejezve elköteleződésüket és szándékukat.

A virágvasárnap az üdvoztató szenvedés elővételezése. Ez a vasárnap az öröm és a fájdalom ütköztetésének legmélyebb megjelenítője és kinyilvánítója. A győzelem és a megdicsőülés napjára utalva a szentmiséken a gyermekek kezükben ágakat visznek, valamint színes sálakat vesznek magukra, amiket majd a bevonulás során a földre terítenek le a pap előtt. Mivel virágvasárnap a szenvedés és a halál emlékezete is, így a szentmiséken felhangzik Jézus szenvedéstörténete, a passió, melyet Szombatfalván rendszerint az egyházközség kórusa énekel el. Erre a vasárnapra a hagyományhoz híven az emberek a tavasz első virágával, a fűzfa barkájával a kezükben mennek a szentmisére, melyeket a szertartás alatt a pap megszentel, majd ezeket a hívők hazaviszik otthonaikba. Szokás és hagyomány, hogy ezeket a barkaágakat nem szabad kidobni, csupán elégetni lehet azokat. Szombatfalván szokás, hogyha nagyon viharos idő támad, villámlással és mennydörgéssel, akkor a kályhába a megszentelt barkaág egy darabját dobják be, hogy égjen el, és a belőle felszálló füst óvja meg a házat a katasztrófától. Az előző évben megszentelt barkaágot elégetik, és a keletkező hamuval hintik meg a hívő emberek fejét a következő évben hamvazószerdán. A virágvasárnap ünneplése utántól kezdődik a nagyhét. Ennek a hétnek az utolsó három napját, nagycsütörtököt, nagypénteket és nagyszombatot, a szent háromnapnak nevezik. A teljes húsvéti misztérium megünneplését jelenti ez a három nap. Ezeken a napokon Szombatfalván a szertartások előtt éneklük el a lamentációt. Nagycsütörtök estétől nagypéntek délutánig az Úr szent vacsorájának emlékezetét és szenvedésének kezdetét ünnepljük. A szentmise örvendező jellegére utalva a miseruha fehér színű, az oltárt virágok díszítik, valamint hangos csengő- és harangszó kíséretében felhangzik

a Glória is. Az ének befejeztével, Jézus szenvedésére való utalással, elhallgatnak a harangok, a csengők és az orgona, amelyek legközelebb a húsvéti vigilián szólalnak meg. Népi hagyomány szerint a harangok „Elmennek Rómába.”. Ez idő alatt a harangokat a kereplők helyettesítik. A nagycsütörtöki szertartás során a pap megmossa tizenkét férfi lábát. Szombatfalván ezek a kiválasztott személyek rendszerint az adott évben bérnáló fiatalokból kerülnek ki. A nagycsütörtöki szertartás az oltárfosztással ér véget, amelyet az éjjelbe nyúló virrasztás követ. Nagypéntek estétől nagyszombat estéig az Úr szenvedésére és halálára emlékezünk. A nagypénteki szertartáson újból felhangzik Jézus szenvedéstörténete a Passió, amelyet Szombatfalván az egyházközség kórusa énekel el. Nagyszombat estétől Húsvét vasárnap estig az Úr feltámadását ünnepeljük.⁸⁵ Nagyszombat csendes nap, ezen a napon Szentségimádás zajlik a szombatfalvi plébániatemplomban, melyet minden órában az egyházközség egy-egy lelkesítő csoportja vezet.

A szent háromnap csúcspontja a Húsvét vigíliája, amely a fényünnepel veszi kezdetét, ezt követi az igeliturgia, a keresztségre való emlékezés, a szentmise, a feltámadási szertartás, majd a feltámadási körmenet. Szombatfalván a feltámadási körmenet nem csupán a templom körül zajlik, hanem ezen városrésznek az utcáin, ahol a csengőszó és a hívek hangos énekének kíséretében körbeviszik az Oltáriszentséget, valamint a feltámadási szobrot, ezzel is hírül adva az egész világnak, hogy Krisztus feltámadt! Húsvétvasárnap a reggeli eledelszenteléssel veszi kezdetét, amelyre régi szokás szerint a hívek a kosaraikban viszik a megszenteltetni kívánt ételt és italt. Az ételszentelés a böjti időszak végét jelzi. A kosarakba rendszerint a következő ételek kerülnek: sonka, tojás, kalács, torma, bor, só, túró, bárány, valamint helyet kap a bor is. Mindegyik étel és ital szimbolikus jelentéssel bír. A bárány Jézus Krisztust jelképezi. A kosárba kerülő festett piros tojás a feltámadás szimbóluma, amely magába hordozza az új élet lehetőségét. A bor Jézus vérének szimbolizálja. Szombatfalván a templomban zajlik az eledelszentelés. Húsvét vasárnap ünnepi miséje a feltámadt Krisztust köszönti.⁸⁶ A húsvéthétfői locsolás hagyománya a keresztségre, a keresztelésre emlékeztet.

A Húsvéthoz időben legközelebbi nagyünnep a szombatfalvi Szent György Egyházközség életében a búcsú, április 24.-én Szent György vértanú emléknapiján. Ezt az ünnepet szombatfalván az emléknaphoz legközelebb eső vasárnapon ünneplik. A búcsúra az egyházközség hívei rendszerint egy három napos triduumon vesznek részt.⁸⁷ A csütörtöki

⁸⁵ NÓDA: *Liturgia*, 166.

⁸⁶ NÓDA: *Liturgia*, 184-185.

⁸⁷ HORVÁTH Enikő, *Szombatfalván nyitották meg a Szent György-búcsúkat sorát a gyulafehérvári főegyházmegyében*, in: Magyar Kurír Katolikus Hírportál, <https://www.magyarkurir.hu/hirek/szombatfalvan-nyitottak-meg-szent-gyorgy-bucsuk-sorat-gyulafehervari-foegyhazmegyeben> (2022.04.25.).

napon Szentségimádás van majd szentmise. A pénteki napon keresztút van majd szentmise. A szombati napon a szentmisét rózsafűzér imádság előzi meg. A szentmise keretében, a népszokáshoz híven megszentelik a búza vetéseket, annak érdekében, hogy azok jó és bő termést hozzanak, valamint, hogy azokat elkerülje a természeti csapás. Szombatfalván a szertartást megelőzően a hívek a templomi zászlókra búzakoszorúkat fonnak. A szertartást a pap és a hívek a négy égtáj felé fordulva végzik. A hagyomány szerint, a megszentelt búzaszálakból a hívek vihetnek haza otthonaikba, és annyi imádságot kell elmondaniuk, ahány búzaszálát a kezükbe fogtak. Szombatfalván a búcsút a szokáshoz híven, jó idő esetén a szabadtéri oltárnál tartják. Szent György vértanú emlékeztetének megünneplése évről évre felhívja a szombatfalvi hívek figyelmét arra, hogy a mindennapokban legyenek társai templomuk védőszentjének Szent György vértanúnak tanúságtételében, hiszen a hit megvallása napjaink emberének egyik legnagyobb értéke és felelőssége.

A húsvét utáni ötvenedik nap a Pünkösöd következik, amely a Szentlélek kiáradásának az ünnepe. A Szentlélek pünkösdi eljövetele a húsvéti misztérium kiteljesedése. Ekkor immár hagyomány, hogy a szombatfalvi hívek a székelyudvarhelyi több, mint 500 főt számláló keresztaljához csatlakozva a Csíksomlyóra tartó gyalogos zarándoklaton vesznek részt, hogy majd közösen ünnepelhessék a szentmisét a Csíksomlyói nyeregben. A gyalogosan megtett zarándoklat távolsága mintegy 50 km, amelyet a hívek oda-vissza három nap alatt tesznek meg. A zarándokok pénteken reggel egy szentmisén vesznek részt, ahol a papság áldást kér a rájuk, majd elindulnak, szombaton folytatva útjukat és elérve céljukat rész vesznek a pünkösdi csíksomlyói szentmisén, majd hazafelé indulnak. Az éjszakákat a zarándokok a lenkúti gazdák csüreiben töltik. Vasárnap délután a város lakói fogadják a zarándokokat, közösen szentmisét ünnepelnek, hálat adva a zarándoklat minden kegyelméért és fohászkodva a Szentlélek kiáradásáért. A pünkösdhétfői szentmisét a hívek rendszerint az Ugron Kápolnánál ünneplik, amelyet megelőzi a keresztút a Székely Kálvárián.

Június 1 a szombatfalvi Szent György Egyházközség örökös szentségimádási napja. Általában a Plébániatemplomban a Szentségimádás reggel 10 órától kezdődik ünnepélyes szentségkítetéssel, Jézus-Szíve litániával.⁸⁸ Az imát az egyházközség különböző csoportjai végzik, akik óránként váltják egymást, rendszerint a következő sorrendben: Mária Légió, Rózsafűzér Társulatok tagjai, Elsőáldozó gyermekek és szülei, Gyermekek, családosok, Egyháztanács és férfiak, Neokatekumen közösségek tagjai, és az ifjúság. A örökös szentségimádási nap egy ünnepi szentmisével zárul.

⁸⁸ HORVÁTH Enikő: *Örökös szentségimádás Szombatfalván*, in: RomKat katolikus portál, <https://romkat.ro/esemenynaptar/orokos-szentsegimadas-szombatfalvan/>, (2022.04.25.).

Az Úrnapja, Jézus Krisztus testének és vérének az ünnepe, melynek időpontja a Szentháromság vasárnapját követő csütörtök. Ez a nap az Udvarhelyszéki kerület búcsúja. Ezen a napon a szombatfalvi hívek keresztaljába szerveződve, a plébános kíséretében, templomi zászlók alatt, énekelve vonulnak be a város főterére, ahol a többi plébániák híveivel együtt ünneplik meg a legszentebb áldozatot. A körmenet során a székelyruhába öltözött elsőáldozók virágszírmokat szórnak.

Jézus Szívének ünnepén, a szombatfalvi hívek a város többi katolikusával együtt közös szentmisén vesznek részt a Székelyudvarhely déli bejáratánál lévő Jézus Szíve kápolnánál. Jézus Szíve ünnepe az Üdvözítő határtalan szeretetére hívja fel az emberek figyelmét.⁸⁹

Szent Erzsébet ünnepén, a Szent György Római Katolikus Plébániatemplomban kenyér és rózsamegáldásra kerül sor. Mindennek célja a hagyományok ápolása mellett az, hogy ráirányítsa a figyelmet a jótékonykodásra, valamint a családban egymás iránt kinyilvánítandó szeretetre.⁹⁰

Krisztus király ünnepe a liturgikus év utolsó vasárnapja, az év ünnepélyes lezárása. Ez az ünnep ráirányítja a hívő ember figyelmét arra, hogy Jézus Krisztus a világmindenség királya, aki a keresztény élet célpontja. A Székelyudvarhely- szombatfalvi Szent György Egyházközség évről évre ekkor ünnepli kórusának, a Psallite-vegyeskar megalakulásának évfordulóját.

⁸⁹ NÓDA: *Liturgika*, 193.

⁹⁰ Domus Historia, 44.

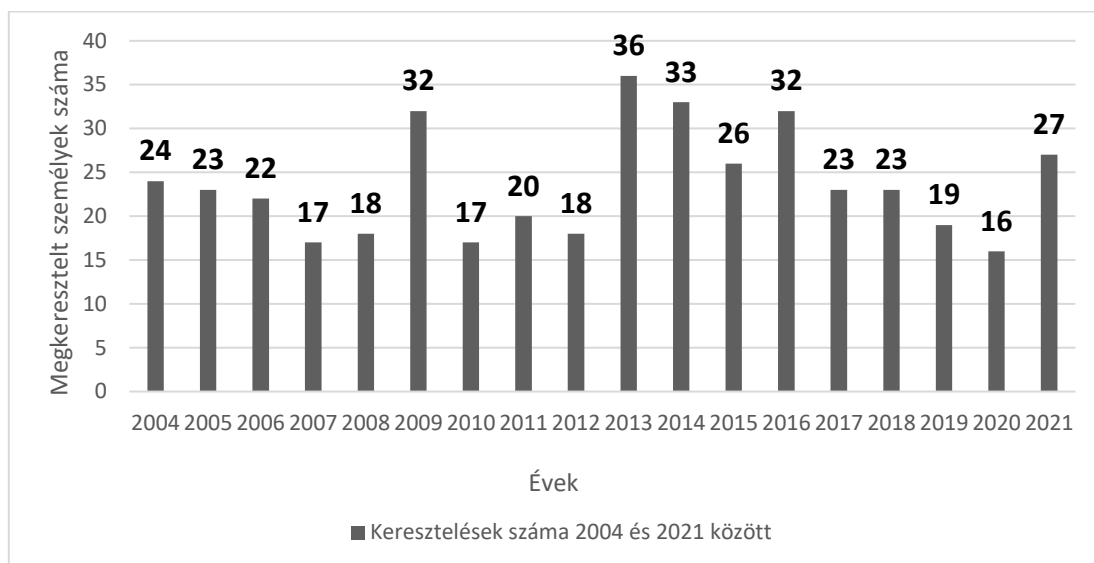
3.7. Szentségkiszolgáltatás és szentelmények

A következőkben a plébániai statisztikai adatok szerint ismertetem a keresztelesek, elsőáldozások, bérmálások, házasságkötések és temetések számának alakulását az egyházközségi élet elindulásának évétől, vagyis 2004-től napjainkig.⁹¹

Évek	Keresztelesek	Elsőáldozások	Bérmálások	Házasságkötés	Temetések
2004	24	10	13	10	27
2005	23	22	5	5	17
2006	22	13	56	6	35
2007	17	21	0	6	27
2008	18	12	32	10	19
2009	32	21	0	7	25
2010	17	18	31	8	18
2011	20	9	0	13	18
2012	18	21	32	10	24
2013	36	22	0	14	25
2014	33	13	30	11	23
2015	26	19	0	9	34
2016	32	17	32	8	24
2017	23	16	0	13	14
2018	23	20	0	6	22
2019	19	20	42	11	28
2020	16	17	0	2	22
2021	27	20	39	9	26

⁹¹ A Székelyudvarhely – Szombatfalvi Egyházközség Domus Historiája és statisztikája

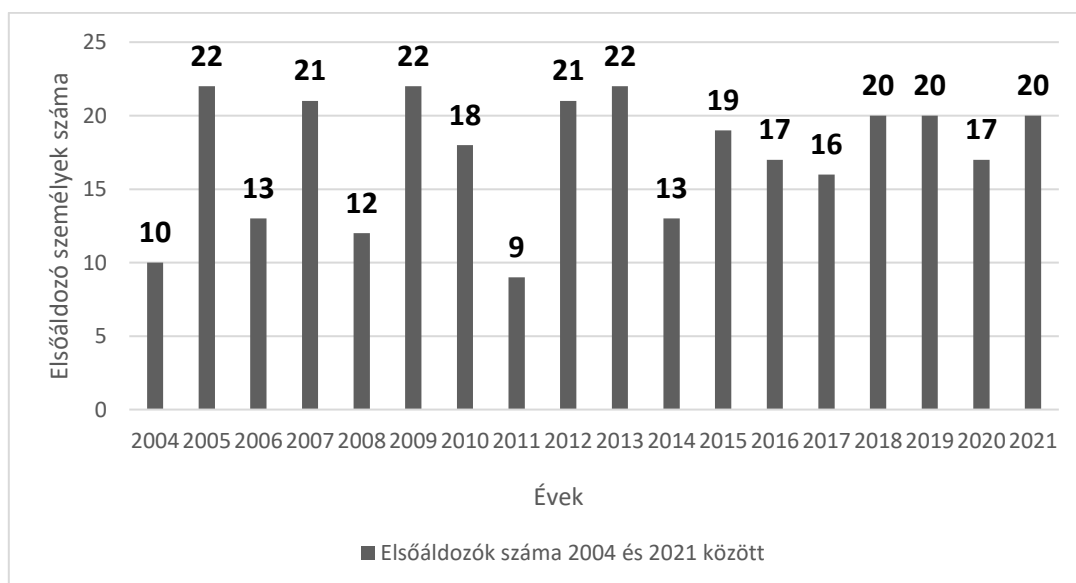
7. ábra A megkereszteltek számának alakulása 2004 és 2021 között

Forrás: Eredeti dokumentum, Keresztelési anyakönyvi kivonat

Amint a fenti ábrán látható a Székelyudvarhely-szombatfalvi Szent György Egyházközségben a megkereszteltek száma évről évre általában 20 és 30 közötti, azonban megfigyelhető, hogy vannak olyan évek, amikor kevesebb volt a megkeresztelt gyermek, bár vannak kimagasló évek is. A 2004 és 2021-es évek közötti időszakban 2013-ban keresztelték a legtöbb gyermeket, szám szerint 36-ot, míg a legkevesebb keresztelésre 2020-ban került sor, ami a koronavírus járvány hatásának is betudható.

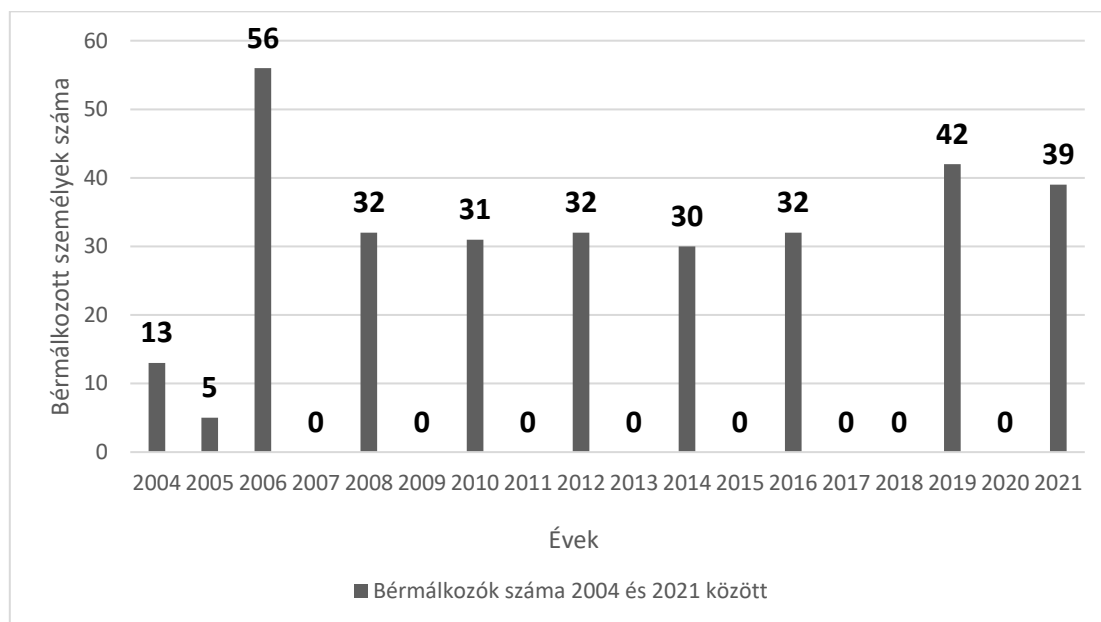
8. ábra Az elsőáldozók számának alakulása 2004 és 2021 között

Forrás: Eredeti dokumentum, Anyakönyvi kivonat

A Székelyudvarhely-szombatfalvi Szent György Egyházközségben a 2004 és 2021-es évek közötti időszakban az évenkénti elsőáldozók száma átlagosan 20 körüli. A vizsgált időszakban a legkevesebb elsőáldozói szám 9 volt, a 2009-es évben.

9. ábra Bértálmkozók számának alakulása 2004 és 2021 között

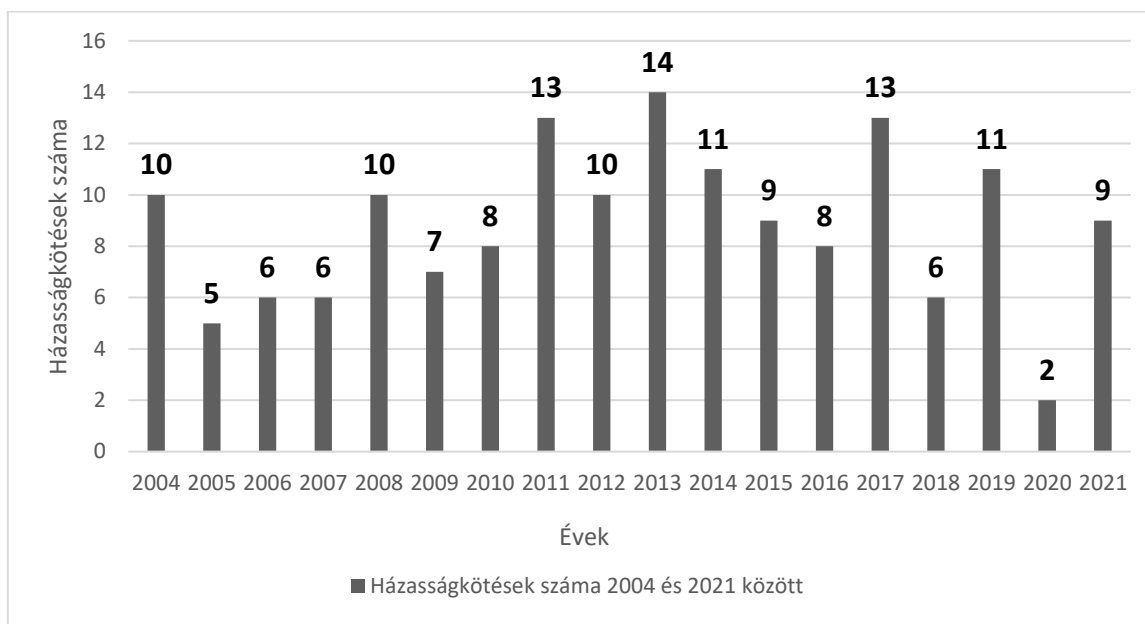

Forrás: Eredeti dokumentum, Anyakönyvi kivonat

A Székelyudvarhely-szombatfalvi Szent György Egyházközségben a bértálmásra általában kétévente kerül sor, viszont ez annak függvényében változik, hogy hány bértálmkozó jelölt van. A 2004-2021-es időszakban általában 30 körüli a bértálmkozó fiatalok száma. Megfigyelhető, hogy az egyházközség újraalakulását követően az első három évben évente került sor a bértálmásra, azonban 2004-ben és 2005-ben nagyon alacsony a bértálmkozottak száma. A 2006-os évben azonban ez a szám kiugróan magas, ugyanis ebben az évben az egyházközségben 56 fiatal kapta meg a bértálmás szentségét. Ez a szám a legmagasabbnak bizonyul az egész vizsgált periódust tekintve.

A házasságkötések számának alakulását megvizsgálva elmondható, hogy átlagosan évente 10 szentségi házasság kötötték a szombatfalvi Szent György Plébániatemplomban, természetesen van olyan év, ahol ez a szám kevesebb. A 2004 és 2021-es periódusban a legkevesebb házasságkötés a 2020-as évben volt, mindössze 2, ami a koronavírus járvány hatásának tudható be.

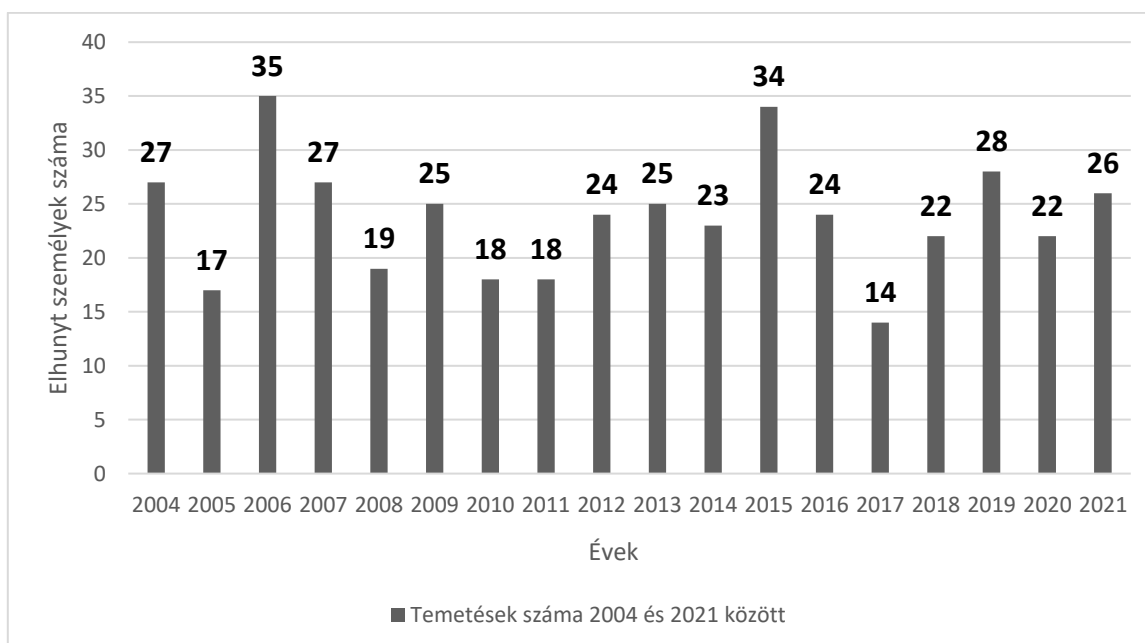
10. ábra Házasságkötések számának alakulása 2004 és 2021 között

Forrás: Eredeti dokumentum, Anyakönyvi kivonat

Az alábbi grafikonon megfigyelhető, hogy az elhalálozások száma eléggé eltérő az egyes években a 2004 és 2021-es időszakban. Átlagosan évente 20 temetés van a szombatfalvi egyházközségben.

11. ábra Elhunytak számának alakulása 2004 és 2021 között

Forrás: Eredeti dokumentum, Anyakönyvi kivonat

IV. A dolgozat kutatása és módszertana

A dolgozati kutatásomban meg szerettem volna vizsgálni, hogy hogyan vélekednek a hívek közül néhányan az Egyházközség múltjáról, jelenéről és jövőjéről. Feltételezéseim szerint, a Székelyudvarhely-Szombatfalvi Szent György Egyházközségnek jelentős szerepe van a hívek életében, és életüknek formálódásában. Dolgozatom kutatásaként a Székelyudvarhely – szombatfalvi Szent György Egyházközséghez tartozó néhány hívő ember kitekintését szándékoztam megvizsgálni múlt, jelenre és jövőre vonatkozóan. Összesen 5 interjúalanyt kérdeztem meg, akik különböző korosztályok tagjai, azonban mindannyian római katolikus vallásúak és a szombatfalvi Szent György Egyházközség hívei. A legidősebb interjúalanyom 72 éves volt, míg a legfiatalabb interjúalany 16 éves. Az interjúkat Szombatfalván vettem fel, 2022 májusában.

A kutatásom során kvalitatív empirikus kutatási módszert alkalmaztam, azon belül is a félstrukturált interjút. Az félstrukturált interjú lehetőséget adott arra, hogy bizonyos emberek tapasztalatait, élményeit, érzéseit és szubjektív véleményét lekérdezzem.

A félstrukturált interjú során, az interjú készítőjeként egy kérdésvázlat segítségével kérdeztem meg az interjúalanyokat, afféle vezetett beszélgetést generálva ezzel. A kérdésvázlat érintette a kutatás számára releváns területeket, és a kérdéseket a kutatott terület elméletének megfelelően fogalmaztam meg. Hat fő kérdés mentén állítottam össze az interjút. A kérdések a következők voltak:

1. Hogyan emlékszik vissza, milyen volt abban az időben, amikor még Szombatfalván nem volt önálló plébánia? Hogyan zajlott akkor a hitélet Szombatfalván? Meséljen arról az időről!
2. Milyen változás történt akkor, amikor 2003-ban újjáalakult a Székelyudvarhely-szombatfalvi Szent György Egyházközség? Változott valami egyáltalán az előző évekhez képest? Ha igen, mi képezte a változás alapját?
3. Hogyan éli meg Ön az ünnepeket, vagy egyáltalán a vallásos életet a szombatfalvi Egyházközségben?
4. Van olyan emléke, amely a szombatfalvi Egyházközséghez köti, és örökre maradandó emlék?
5. Hogy látja, mik a szombatfalvi Szent György Egyházközség legfőbb erősségei, illetve gyengeségei?

6. Mit gondol, milyen szerepe, feladata van a szombatfalvi Egyházközségnek a XXI. század társadalmában?

A félstrukturált interjú esetében a megfogalmazott kérdések nyitottak és a helyzethez viszonyítva átalakíthatóak, átfogalmazhatóak, sorrendjük is rugalmas, valamint a beszélgetések során akár új kérdéssel is bővíthető a sablon kérdéssorozat, vagy a megfogalmazott kérdésekből akár ki is lehet hagyni.⁹² Ezek közül azonban nem nagyon kellett alkalmaznom csupán azt, hogy olykor kiegészítő kérdésekkel is megtoldottam beszélgetést, ezen felül azonban a megfogalmazott kérdések jónak bizonyultak, a beszélgetések gördülékenyen mentek az interjúalanyokkal. A beszélgetések légköre nyitott és támogató volt. Az interjúk elkészítésekor az interjúalanyok beleegyezését kértem, és biztosítottam őket arról, hogy semmilyen olyan adatot nem hozok nyilvánosságra, amellyel bárki is visszakövetkeztethet arra, hogy ki volt az interjúalany.

A beszélgetéseket írásba vettem, amely tartalmilag egy koherens szöveget eredményezett, javításaim következtében egy nyelvtanilag helyes, tartalmilag hű és könnyen olvasható szöveg jött létre, anélkül, hogy a mondottakat megváltoztattam volna. Az interjúk elkészítésének a végén az interjúalanyok kiemelték azt, hogy mennyire jól esett számukra egy kicsit nosztalgiázni, visszagondolni a régi időkre, és elmondani tapasztalataikat a múlttal, és jelennel kapcsolatban, valamint előretekintéseket, feladatokat megfogalmazni a jövőre.

⁹² CSISZÁR Klára-GENG Noémi: *Metodológia – Egy tudományos dolgozat megírásának módszerei*, Kolozsvári Egyetemi Kiadó, Kolozsvár 2020, 12.

V. A kutatás eredményei

Az interjú első kérdésével az volt a célom, hogy az interjúalanyok megismertessék a régmúlt időket, azokat, amikor még Szombatfalván nem volt önálló egyházközség. Ezzel a kérdéssel szerettem volna feltérképezni, hogy hogyan is éltek meg az emberek az akkori időben a vallásos életüket, mivel gondolatok, érzések maradtak meg bennük 20 év távlatából. A második kérdésem szorosan kapcsolódik az elsőhöz, ebben a változásról kérdeztem az interjúalanyokat, arra voltam kíváncsi, hogy éltek-e meg változást akkor, amikor önálló egyházközség született Szombatfalván, és milyen érzések voltak ezzel kapcsolatban bennük. A harmadik kérdés a vallásos életre vonatkozott, arra, hogy hogyan is élnek meg a Szombatfalván élő emberek az ünnepeket. A negyedik kérdésben szerettem volna, hogyha az interjúalanyok megfogalmazzanak olyan emlékeket, amelyeket őket a szombatfalvi Szent György Egyházközséghez kötik. Az ötödik kérdésben a szombatfalvi egyházközség erősségeire és gyengeségeire voltam kíváncsi a hívek szemszögéből, míg a hatodik és egyben utolsó kérdésben arra kértem az interjúalanyokat, hogy tekintsenek kicsit a jövőbe, és fogalmazzanak meg olyan szerepet, feladatot, vagy küldetést, a szombatfalvi Egyházközség számára, amely fontos a XXI. században társadalmának.

Az interjú során a következő válaszokat kaptam a feltett kérdésekre:

1. Hogyan emlékszik vissza, milyen volt abban az időben, amikor még Szombatfalván nem volt önálló plébánia? Hogyan zajlott akkor a hitélet Szombatfalván? Meséljen arról az időről!

Szombatfalva nem volt külön plébánia, a leányegyház a székelyudvarhelyi esperességhez, a Szent Miklós plébániához tartozott, amelyben a mindenkori papok látták el a feladatot. Bármilyen egyházi problémával a lakosság a Szent Miklós plébániához fordult. Az ünnepek ugyanúgy meg voltak tartva, az elsőáldozások is itt voltak Szombatfalván. Volt egy gondnok aki rendezte a felmerülő megoldandó problémákat. **(1. sz. interjúalany: 54 éves - kisvárosi ; római katolikus)**

Jártunk a templomba abban az időben is, a vallás gyakorlása az életünk része volt. A városi templomtól jártak ki a lelkészek szentmisét, hittanórát tartani, mivel a Szent Miklós plébániához tartoztunk. Az ünnepek Szombatfalván is mindig meg voltak tartva, szervezve.

Minden vasárnap meghitt mise volt, a maga egyszerűségében és ékességében. **(2. sz. interjúalany: 72 éves - kiskvárosi; római katolikus)**

Az idősebbek jobban megélték a hitüket. Nem volt probléma, mert a Szent Miklós plébánia ugyan olyan fontosnak tartotta a szombatfalvit, mint a sajátját. Lelkigyakorlatokat, mindent ugyan úgy elvégeztek. A papi létszám ugyan annyi volt, de minden közösséget egybe tartottak és ugyan úgy fontos volt. **(3. sz. interjúalany: 52 éves - kiskvárosi - könyvelő; római katolikus)**

Mivel akkor még nem voltam megszületve, így nem releváns ez a kérdés és nem tudok válaszolni. **(4. sz. interjúalany: 16 éves - kiskvárosi; római katolikus)**

Abban az időben, amikor még Szombathelyen nem volt önálló plébánia nagyon kicsi voltam. Erről az időszakról csak dédimamám, nagyszüleim és szüleim elmondásai alapján hallottam. Arra az időre amikor már emlékszem, megalakult az önálló egyházközség. **(5. sz. interjúalany: 23 éves - kiskvárosi; római katolikus)**

2. Milyen változás történt akkor, amikor 2003-ban újjáalakult a Székelyudvarhely-szombathelyi Szent György Egyházközség? Változott valami egyáltalán az előző évekhez képest? Ha igen, mi képezte a változás alapját?

Minden megváltozott. Saját plébánost kapott az Egyházközség, saját plébániai épületet vásároltak, a templomot felújították, Községi Ház épült, külön iroda épületet hoztak létre. Minden megoldandó problémával az új plébánoshoz fordulunk. Saját csoportok jöttek létre, kórus, rózsafüzér társulatok, ifjúsági csoport, szépkorúak csoportja, lektorok csoportja, neokatekumen közösség, gyerekkórus és a ministránsok csoportja. **(1. sz. interjúalany: 54 éves - kiskvárosi; római katolikus)**

Megváltozott a rendszer. Megalakultak a csoportok, a kórus. Megnövekedett Szombathelyen a lakossága is. Felújították a templomot, új plébános lett és sok dolog bevezetődött. **(2. sz. interjúalany: 72 éves - kiskvárosi; római katolikus)**

Nem volt ennyi imacsoport, utána sok alakult nemtől és korosztálytól függően, aktívabb lett a közösségi élet. Ünnepek most is és régebb is meg voltak tartva. Nem tudok mondani más különbséget. **(3. sz. interjúalany: 52 éves - kiskvárosi; római katolikus)**

Néhány évre rá születtem, mint amikor ujjaalakult az Egyházközség, így nem tudom milyen változások történtek abban a néhány évben. Később megalakult az ifi csoport, a különböző közösségek, csoportok, társulatok, a gyerekkórus, a ministránsok csoportja. Közösségi Ház és iroda épült. **(4. sz. interjúalany: 16 éves - kiskvárosi; római katolikus)**

Erről a kérdésről is leginkább dédszüleimtől és nagyszüleimtől hallottam. Ők mindig azt hangsúlyozták, hogy aktívabb lett a közösségi élet az újjászületés által. **(5. sz. interjúalany: 23 éves - kiskvárosi; római katolikus)**

3. Hogyan éli meg Ön az ünnepeket, vagy egyáltalán a vallásos életet a szombatfalvi Egyházközségben?

Aktívan részt veszünk az ünnepeken és vasárnapokon tartandó szentmiséken, ami lelkiileg nagyon felfrissít és feledtet a hétköznapi nehézségeket. **(1. sz. interjúalany: 54 éves - kiskvárosi; római katolikus)**

Rendszeresen eljárrok a vasárnapi szentmisékre, az ünnepeket is meg szoktam tartani. Közösségi életet nem élek. **(2. sz. interjúalany: 72 éves - kiskvárosi; római katolikus)**

Részvétellel a vasárnapi miséken, ünnepeken. **(3. sz. interjúalany: 52 éves - kiskvárosi; római katolikus)**

Vasárnapokon és ünnepnapokon szentmisén veszek részt, a szentmiséken ministrálok. Hittanórákon, bér málkozási felkészítón és lelkinapokon veszek részt, illetve nemrég a ifi csoporthoz is csatlakoztam. **(4. sz. interjúalany: 16 éves - kiskvárosi; római katolikus)**

A szombatfalvi egyházközség vallási életem középpontja és kiindulópontja is egyben. Számomra a Szombatfalván megélt ünnepek, szentmisék a mindent jelentik számomra. Amikor Szombatfalva kicsiny templomába belépek, mindig azt érzem, hogy haza érkeztem. Szombatfalván szerettem meg a liturgia mélységes és szépséges voltát, annak minden rejtelmével és ékességével. A szombatfalvi egyházközségben megélt vallási életem a mindennapjaim elengedhetetlen részét képezték. **(5. sz. interjúalany: 23 éves - kiskvárosi; római katolikus)**

4. Van olyan emléke, amely a szombatfalvi Egyházközséghez köti, és örökre maradandó emlék?

Elsőáldozás, a sok szép szentmise amin szüleinkkel, nagyszüleinkkel részt vettünk. Nagypám maradandó szavai: „Fiam, itt ültem én 50 évet, ezután ülj te az én helyembe”. **(1. sz. interjúalany: 54 éves - kiskvárosi; római katolikus)**

Gyermekkorom régi emlékei, az elsőáldozás, az iskolás éveim. A régi templom hangulata mindig Szombatfalvához köt. **(2. sz. interjúalany: 72 éves - kiskvárosi; római katolikus)**

Oda fűznek a gyerekkori emlékek, hittanórák, elsőáldozás, bérmálási felkészítők. Minden vasárnapi szentmise. Szeretettel emlékszek a papokra, játékosan tanítottak. Nagyjából meg maradt minden. Minden hittanórát vártam, volt vetítés, játék és tanítás is. Jó volt a nevelésük, a nevelési és tanítási módszerük. **(3. sz. interjúalany: 52 éves - kiskvárosi; római katolikus)**

A hittanórák, az első ministrálások, amikor még kicsit félve mentem oda. Az elsőáldozás, a bérmálkozás és az arra való felkészítők. A táborok és Biblia hetek, az ifik. Mindig izgalommal vártam a hittanórákat, amikor játékosan vagy filmekkel ismertük meg a bibliai történeteket. A táborokban is Isten személyének megismerése volt a fontos, játékokon, kiscsoportos beszélgetéseken és elmélkedéseken keresztül. **(4. sz. interjúalany: 16 éves - kiskvárosi; római katolikus)**

Amikor a szombatfalvi egyházközségre gondolok, mindig egy nagyot dobban a szívem. Számtalan emlékem van, amely a szombatfalvi egyházközséghez köt, és örökre maradandó emléket jelent számomra. Ezek az emlékek közé tartozik a ministrálás, a liturgia megünneplése, a Húsvét vigília szentmisék misztériumának újból és újbóli átélése, az elsőáldozás, a bérmálás, az ifi. **(5. sz. interjúalany: 23 éves - kiskváros; római katolikus)**

5. Hogy látja, mik a szombatfalvi Szent György Egyházközség legfőbb erősségei, illetve gyengeségei?

Legfőbb erősségei a gyönyörű szertartások, a lélekhez szóló gondolatok a plébános részéről, a Jó Isten jelenlétében, ami valósággal vonzza az embereket és az ezáltal együttlét a közösségekben. Gyengesége, hogy kinőtte a közösség a kis templomot, amibe olykor nem

férünk be még vasárnapokon sem, a több mise ellenére sem. **(1. sz. interjúalany: 54 éves - kiskvárosi; római katolikus)**

Erőssége a közösségiség. Gyengeséget nem tudok mondani. **(2. sz. interjúalany: 72 éves - kiskvárosi; római katolikus)**

Mind erősségét, mind gyengeségét s kis közösségben látom. **(3. sz. interjúalany: 52 éves - kiskvárosi; római katolikus)**

Szerintem egyik legfőbb erősségei a meghitt szentmisék, szertartások. A közösségi élet, a csoportok, amely által van egy közösség ahova tartozol és feledtetni tudja a hét nehézségeit. **(4. sz. interjúalany: 16 éves - kiskvárosi; római katolikus)**

Számomra a szombatfalvi egyházközség egyfajta megtartó erővel bír. Családunk minden tagjának életéhez hozzátartozott és hozzátartozik ma is a vasárnapi szentmiséken való részvétel, a liturgia, a vallás szeretete. Számomra nagyon sokat jelent az a nevelés mind a mai napig, amiben részesültem, hiszen dédnagymamám, a nagyszüleim és szüleim is mindig arra ösztönöztek és ösztönöznek ma is, hogy gyakoroljam vallási életem, járjak el szentmisékre, hiszen ott van az a hely ahol a lelkem mindig megpihenhet és utolérhet a mindennapok rohanásában. A generációkon való átívelést látom éppen ezért a szombatfalvi egyházközség egyik erősségének, hiszen nagyon sok ilyen család van a közösségben. Az egyházközség gyengeségének mostanra a kis templomot látom, ahová nagyon sok esetben már nem férnek be a hívek a vasárnapi szentmisékre sem. **(5. sz. interjúalany: 23 éves - kiskvárosi; római katolikus)**

6. Mit gondol, milyen szerepe, feladata van a szombatfalvi Egyházközségnek a XXI. század társadalmában?

Szerepe, feladata Istent megismertetni az emberekkel, az Egyházközség tagjait hitéletre nevelni, valamint közösségi életet formálni, amelyben mindenki megtalálja a lelki nyugalmat. **(1. sz. interjúalany: 54 éves - kiskvárosi – gyári alkalmazott; római katolikus)**

Családepítő, vallásra nevelő feladata van. **(2. sz. interjúalany: 72 éves - kiskvárosi; római katolikus)**

Nevelő szerepe van a fiatalság, gyerekek számára, példamutatás, hitre való nevelés az elsőáldozás és bérálás után is. **(3. sz. interjúalany: 52 éves - kiskvárosi; római katolikus)**

Először is a hitre nevelés, Isten személyének megismertetése az egyház tagjaival, a gyerekek számára egyfajta példamutatás, illetve közösségépítés. **(4. sz. interjúalany: 16 éves - kiskvárosi; római katolikus)**

Úgy gondolom, hogy a szombatfalvi Egyházközségnek a XXI. század társadalmában az a legfőbb feladata, hogy példát mutasson a hívei számára, valamint közösséget biztosítson számukra. Fontos tudatosítani az emberekben a közösségi létet, az Isten tudatot, valamint az életvidámságot az egység jegyében. **(5. sz. interjúalany: 23 éves - kiskvárosi; római katolikus)**

A következőkben az interjúkat elemzem ad hoc, vagyis eseti elemzéssel, ugyanis alkalmazom a kondenzáció, vagyis a sűrítés módszerét, azaz röviden összefoglalom saját szavaimmal az interjút, valamint emellett alkalmazom a kategorizációt, vagyis a csoportosítást, azaz hasonlóságokat és eltéréseket keresek a kapott válaszok között.

Az első kérdés esetében volt két olyan interjúalany, akik még nem érték azt az időt, amikor Szombatfalván nem volt önálló plébánia, azonban a további három személynek elég egybecsengő volt a válasza. Kiemelték azt, amit a szakirodalom is elénk tár, hogy Szombatfalva, a belvárosi Szent Miklós plébánia leányegyháza volt, az ottani papság látta el a feladatokat a szombatfalvi városrészen. Kiemelték, hogy akkor is minden ünnep külön meg volt tartva Szombatfalván, a vallás gyakorlása ugyanúgy része volt az emberek életének, azonban a felmerülő kérdésekkel, kérésekkel, megoldandó problémákkal a Szent Miklós Plébániához kellett fordulni.

A Székelyudvarhely-szombatfalvi Szent György Egyházközség 2003-as újjáalakulását követően mind változásról számoltak be az interjúalanyok, kiemelték, hogy az által, hogy a szombatfalvi hívek saját plébánost kaptak megindult és egyre aktívabbá vált a közösségi élet, csoportok jöttek létre, amelyekhez csatlakoztak a hívek, építkezések kezdődtek az egyházközségben, vagyis összességében fejlődésnek indult a vallási élet és kibontakozni látszott.

A harmadik kérdésnél az interjúalanyok a vasárnapi szentmiséket és ünnepnapokat emelték ki, amely által lelkiileg felfrissülnek, és új erőt nyernek a hétköznapi feladatainak

elvégzéséhez. A hívek életében a vallás gyakorlása a mindennapok elengedhetetlen részét képezi.

Örökre maradandó emlékként, amely a szombatfalvi Egyházközséghez köti őket, az interjúalanyok az elsősíldozást, a hittanórákat emelték ki egyöntetűen, és emellett saját személyes élményeikről is beszámoltak.

A szombatfalvi Szent György Egyházközség legfőbb erősségének tekintik a hívek a közösségiséget, a közösségi életet. Gyengeséget nem igazán tudtak mondani, csupán egyet, azt, hogy már-már kicsinek bizonyul a templom a szombatfalvi hívek számára még vasárnaponként is, így sokan nem férnek be már a templomba, hanem a templomkertből hallgatják a szentmisét.

A megkérdezett interjúalanyok szerint a XXI. században a szombatfalvi Egyházközségnek szerepe van abban, hogy az emberek megismerjék Istent, feladata az egyházközségnek a közösségi élet formálása, példamutatás a gyermekek és fiatalok számára, valamint az Isten tudat, az életvidámság tudatosítása az egység jegyében.

Az interjúk elemzését követően elmondhatom, hogy feltevésem beigazolódott, mely szerint a Székelyudvarhely-Szombatfalvi Szent György Egyházközségnek jelentős szerepe van a hívek életében, és életüknek formálódásában.

„Istenünk, hatalmadat magasztaljuk, és alázattal kérünk, add, hogy Szent György olyan készséggel támogasson minket gyöngeségeinkben, amilyen készséges szívvel Fiadat követte szenvedése útján!”⁹³

Befejezés

Számomra nagyon sokat jelent szülővárosom, azon belül is a szombatfalvi városrész, ahol megtanulhattam milyen óriási dolog egy szerető családban felnőni, keresztény hitben nevelkedni, a keresztény életet és annak értékeit, szépségeit nap mint nap megtapasztalni. A dolgozatom megírása által áhított vágyam teljesült, hiszen nagyon sok mindent megtudtam ennek a helynek a településtörténetéről, valamint még jobban sikerült megismernem az egyházközségem.

Disszertációs dolgozatom a Székelyudvarhely - Szombatfalvi Szent György Római Katolikus Egyházközség monográfiáját tartalmazza, keretbe helyezve ezt Székelyudvarhely településtörténetével, a város hitéletével, templomainak és iskoláinak történeti leírásával. A dolgozattal a legfőbb szándékom az volt, hogy bemutassam és felkutassam részletekbe menően a Székelyudvarhely- Szombatfalvi Egyházközség történetét, annak kialakulásától szemlélve, egészen napjainkig. A kutatásom legfőbb célja az, hogy megismerjem Székelyudvarhely hitéletének alakulását, településtörténetét, s mindemellett részletesebbem megvizsgáljam és bemutassam a Székelyudvarhely – Szombatfalvi Szent György Egyházközséget, annak múltját és jelenét, ünnepléseit, főbb eseményeit, az egyházközségben levő lelkeségi csoportok mindennapjait, tevékenységüket. A disszertációs dolgozatomat biztos forrásokra alapoztam, a könyvészetemben helyet kaptak az Egyházközséget érintő eredeti dokumentumok, emellett szerepelnek még lexikonok, szakkönyvek, valamint internetes források, megjelent cikkek.

Disszertációs dolgozatom öt fő fejezetre tagolódik, amelyek közül az egyik, vagyis a harmadik fejezet, amely a dolgozat törzsét is jelenti, alfejezetek is tartalmaz. Disszertációs dolgozatom első fejezetében Erdély szívére, Székelyudvarhelyre, helyeztem a hangsúlyt, bemutatva településtörténetét, kitérve kialakulására és jelenlegi jellegzetességeire. Székelyudvarhely az Erdélyi-medence délkeleti részén, a Nagy-Küküllő folyása mentén helyezkedik el. Székelyudvarhely egy folyamatos alakulásban levő, fejlődő város, mely székely

⁹³ Dr. DIÓS István: *Szentek élete*, Szent István Társulat, Budapest 2002, 212.

anyavárosként és iskolavárosként is igyekszik helytállni. A régebbi időkben, Székelyudvarhelyen számos székely népgyűlést és székely hadiszemlét tartottak. A mai város évszázadok folyamán alakult ki, több apró település (Szentimre, Gyárosfalva, Cibrefalva, Bethlenfalva, Kadicsfalva, Szombatfalva) egybeolvadásából. Székelyudvarhely, ma Hargita megye második legnépesebb városa. Hagyományosan az erdélyi felekezetek határvonalán helyezkedik el, eddig hatolt el a protestantizmus szelleme, hiszen a várostól keletre, Csík és Gyergyó vidéke szinte teljesen római katolikus maradt.

A dolgozat második fejezetében Székelyudvarhely hitéletét vizsgáltam, bemutatva a városban lévő római katolikus templomokat és iskolákat, ugyanis Székelyudvarhelyt iskolavárosnak is nevezik. A város szellemi életének fejlődésében jelentős szerepet játszottak a középkorban megtelepedő szerzetesek, de a katolikus egyház hűségén maradó és protestáns hitű régiók határán fekvő Udvarhely művelődésére a reformáció is meghatározó befolyást gyakorolt. Székelyudvarhely városképének arculatára leginkább a barokk városkép jellemző, de mindennek ellenére, a szecesszió is nagyon szép emlékeket hagyott maga után. Székelyudvarhely ma az erdélyi magyarság egyik meghatározó szellemi központja.

A disszertációs dolgozat harmadik fejezete képezi a legfőbb részt, ez a leghosszabb fejezet, amely hét alfejezetet tartalmaz. Ebben a fejezetben a Székelyudvarhely – Szombatfalvi Szent György Római Katolikus Egyházközséget mutatom be. A Székelyudvarhely – Szombatfalvi Szent György Római Katolikus Egyházközség a Gyulafehérvári főegyházmegye, székelyudvarhelyi főesperesi kerületéhez tartozik. A harmadik fejezetben részletesen kitértem az egyházközség megszületésére, történetére és kialakulására, a plébánia területét határoltam be, emellett bemutatam az egyházközség patrónusát Szent György vértanút, a templomot és annak berendezési tárgyait, a közösségeket és lelkeségi csoportokat, az ünnepeket, valamint a szentségkiszolgáltatást és szentelményeket.

A negyedik fejezetben a dolgozat kutatását és annak módszertanát taglaltam, majd az ötödik fejezetben a kutatási eredményeket ismertettem. A dolgozati kutatásomban azt vizsgáltam, hogy hogyan vélekednek a hívek közül néhányan az Egyházközség múltjáról, jelenéről és jövőjéről. Összesen 5 interjúalanyt kérdeztem meg, akik különböző korosztályok tagjai, azonban mindannyian római katolikus vallásúak és a szombatfalvi Szent György Egyházközség hívei. A kutatásom során kvalitatív empirikus kutatási módszert alkalmaztam, azon belül is a félstrukturált interjút. Az interjúk elemzését követően elmondhatom, hogy feltevésem beigazolódott, mely szerint a Székelyudvarhely-Szombatfalvi Szent György Egyházközségnek jelentős szerepe van a hívek életében, és életüknek formálódásában.

A kutatásom eredménye egy olyan összefoglalás, településtörténeti és egyházközségi monográfia lett, amely egy teljes körű bemutatást és rálátást nyújt Székelyudvarhely hitéletére, a Székelyudvarhely- Szombatfalvi Szent György Egyházközség múltjára és jelenére, valamint az ott működő közösségek életére. Véleményem szerint kutatásom egy jó célt szolgál.

Örömmel tölt el, hogy mélyebben megismerhettem szülővárosom egyik részének, mondhatni szülőfalumnak múltba nyúló történetét. A kutatással és a disszertációs dolgozattal eltöltött idő megerősítette elgondolásom és mélyre ható érzésem, mely szerint számomra „Szombatfalva” mindig Szombatfalva marad, ahová mindig szívesen hazatérek, ahol mindig, minden élethelyzetben az Otthon érzését és melegét érezhetem.

Disszertációs dolgozatomat egy fohással zárom: *Istenünk, magasztaljuk isteni hatalmadat, amely erőt adott Szent Györgynek, hogy kövesse a szenvedő Krisztust. Gyöngeségünkben legyen számunkra erőforrás az ő példája!*⁹⁴

⁹⁴ INCZE Dénes: *A Szentek élete*, 116.

Summary

My dissertation contains the monograph of the Roman Catholic Parish of St. George of Székelyudvarhely-Szombatfalva, framing it with the history of Székelyudvarhely, the history of the city and its churches and schools. With the dissertation, my main intention was to present and search in a detailed way the history of the Parish of Székelyudvarhely-Szombatfalva, from its beginning to present. The main goal of my research is to get to know the evolving of the religion and settlement history of Székelyudvarhely, and to examine and present in more detailed the parish of St. George of Székelyudvarhely-Szombatfalva, its past and present, its celebrations, its main events and the activities of the religious groups. I based my dissertation on certain sources, for example original documents concerning the Parish, in addition to lexicons, textbooks, as well as Internet sources and published articles.

My dissertation is divided into five main chapters. The third chapter, which is the core of the dissertation contains several subchapters. In the first chapter of my dissertation I focused on the heart of Transylvania, Székelyudvarhely, presenting the history of the settlement, including its development and current characteristics.

In the second chapter of the dissertation I examined the faith of Székelyudvarhely, presenting the Roman Catholic churches and schools in the city, as Székelyudvarhely is also called a school town.

The third chapter of the dissertation is the main part, it is the longest chapter, which contains seven subchapters. In this chapter I present the Roman Catholic Parish of St. George of Székelyudvarhely-Szombatfalva.

In the fourth chapter I discussed about the research of the dissertation and its methodology, then in the fifth chapter I got to know the research results. In my dissertation research, I examined how some of the believers feel about the past, present, and future of the Parish.

The result of my research was a summary, settlement history and parish monograph, which provides a complete presentation and insight into the faith of Székelyudvarhely, the past and present of the Parish of St. George in Székelyudvarhely and the life of the communities operating there. In my opinion, my research serves a good purpose.

Könyvészet

I. Eredeti dokumentumok és lexikonok

1. A Székelyudvarhely – Szombatfalvi Egyházközség Domus Historiája
2. A Székelyudvarhely – Szombatfalvi Egyházközség Statisztikai adatai
3. GÁL Ferenc – DIÓS István – Magyar Katolikus Lexikon I. kötet, Szent István Társulat, Budapest 1998.
4. GÁL Ferenc – ERDŐ Péter – Magyar Katolikus Lexikon IV. kötet, Budapest 1998.
5. GÁRDONYI Máté – TÓTH Tamás – VÉGHSEŐ Tamás: *Egyháztörténeti lexikon I. A-Gy*, Jel Kiadó, Budapest 2006.
6. KÓCZIÁN János – HAVAS István: *Általános képes enciklopédia*, Novum Kiadó, Budapest 2003.

II. Szakkönyvek

1. CSISZÁR Klára – GENG Noémi: *Metodológia – Egy tudományos dolgozat megírásának módszerei*, Kolozsvári Egyetemi Kiadó, Kolozsvár 2020.
2. Dr. DIÓS István: *Szentek élete*, Szent István Társulat, Budapest 2002.
3. HERMANN Gusztáv – HERMANN Gusztáv Mihály: *Székelyudvarhely - Kis kalauz idegeneknek és helyben lakóknak -*, Pro- Print Könyvkiadó, Csíkszereda 2002.
4. HERMANN Gusztáv: *Székelyudvarhely művelődéstörténete*, Kriterion Könyvkiadó, Bukarest 1993.
5. IJJAS Antal: *Szentek élete*, Ecclesia Könyvkiadó, Budapest 1976, 275.
6. INCZE Dénes: *A Szentek élete II. kötet*, Szent István királyról elnevezett Erdélyi Ferences Rendtartomány, Kolozsvár 1997.
7. LUKÁCS Olga: *Egyházművészeti alapismeretek*, Kolozsvári Egyetemi Kiadó 2020.
8. NÓDA Mózes: *A szentségek ünneplése*, Kolozsvár 2008.
9. NÓDA Mózes: *Liturgia, Szentmise, zsoltosma, szentségek*, Keresztény szimbólumok, Egyetemi Kiadó, Kolozsvár 2009.
10. NOVÁK Károly – István: *Az emlékező Udvarhely - Beszélgetések az egykori Székelyudvarhelyről -*, Székelyudvarhely 2007.

11. NOVÁK Károly-István: *Azok a boldog békeidők Székelyudvarhelyen*, Udvarhelyszék Kulturális Egyesület, Székelyudvarhely 2011.
12. VOJKORI György: *Székelyudvarhely képekben*, Expert Print Kft., Székelyudvarhely, 2010.
13. VOJKORI György: *Székelyudvarhely várostörténet képekben II. kiadás*, Polis Könyvkiadó, Kolozsvár 1998.
14. VOJKORI György: *Székelyudvarhely várostörténet képekben III. kiadás*, Typografika Könyvkiadó, Békéscsaba 2009.
15. VOJKORI László: *Székelyudvarhely*, Euro-Tour Kiadó, Székelyudvarhely 2006.
16. VOJKORI László: *Utazások Székelyföldön*, Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda 2004.

III. Szócikkek

1. – BERLÁSZ Jenő: házszentelés, in: Magyar Katolikus Lexikon IV. kötet, Budapest 1998.
2. VICZIÁN János: barokk, in: Magyar Katolikus Lexikon I. kötet, Szent István Társulat, Budapest 1998.

IV. Internetes források

1. BISZAK Sándor: *A barokk kor egyházi építésze*, in: Arcanum weboldala, <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/pannon-pannon-enciklopedia-1/a-magyarsag-kezikonyve-2/kepzuomuveszet-124C/a-barokk-kor-egyhazi-epiteszete-134F/> (2022.05.02.).
2. BISZAK Sándor: *Jézus-kápolna*, in: Arcanum weboldala, <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Tunderkert-tunderkert-1/megszentelt-kovek-2/szentegyhazas-telepulesek-D0/vi-telegdi-foesperesseg-erdohati-alesperesseg-D80/69-szekelyudvarhely-10ED/jezus-kapolna-1108/> (2022.05.03)
3. BORBOLY Csaba: *Felújított orgonát áldottak meg Szombatfalván*, in: Borboly Csaba hivatalos oldala, <https://www.borbolycsaba.ro/felujitott-orgonat-aldottak-meg-szombatfalvan/> (2022.04.25.)
4. CZOBORCZY Bence: *Ima Szent Györgyhöz*, in: Keresztény élet portál, <http://www.keresztenyelet.hu/ima-szent-gyorgyhoz-01/> (2022.05.01.).

5. *Csoportok* in: Szent György Római Katolikus Plébánia Székelyudvarhely-Szombatfalva weboldala, <http://szombatfalviplebania.ro/csoportok/> (2022.05.03).
6. ÉBER László: *Művészeti Lexikon*, Merényi Kiadó, Budapest 1926, 56.
7. FŐEGYHÁZMEGYEI IFJÚSÁGI LELKÉSZSÉG: *Szombatfalvi ificsoport*, in: Főegyházmegyei Ifjúsági lelkészség weboldala, <https://fif.ma/kozossegek/udvarhely-korzet/szombatfalvi-ificsoport> (2022.03.05.).
8. GÁBOR Anna, *A hét plébániája: Székelyudvarhely-Szombatfalva*, in: Mária Rádió weboldala, <https://www.mariaradio.ro/2021/02/01/a-het-plebaniaja-szekelyudvarhely-szombatfalva/> (2022.04.25.).
9. HORVÁTH Enikő, *Szombatfalván nyitották meg a Szent György-búcsú sorát a gyulafehérvári főegyházmegyében*, in: Magyar Kurír Katolikus Hírportál <https://www.magyarkurir.hu/hirek/szombatfalvan-nyitottak-meg-szent-gyorgy-bucsuk-sorat-gyulafehervari-foegyhazmegyeben> (2022.04.25.).
10. HORVÁTH Enikő: *Adventi ökumenikus kórustalálkozó Szombatfalván*, in: RomKat katolikus portál, <https://romkat.ro/esemenynaptar/adventi-okumenikus-korustalalkozo-szombatfalvan-2/> (2022.04.25.).
11. HORVÁTH Enikő: *Örökös szentségimádás Szombatfalván*, in: RomKat katolikus portál <https://romkat.ro/esemenynaptar/orokos-szentsegimadas-szombatfalvan/> (2022.04.25.).
12. HORVÁTH Enikő: *Ünnepelt a székelyudvarhely-szombatfalvi neokatekumen közösség*, in: RomKat katolikus portál, <https://romkat.ro/2018/06/03/unnepelt-a-szekelyudvarhely-szombatfalvi-neokatekumen-kozosseg/> (2022.04.25.).
13. KÖVESDY Márton: *Fekete István idézetek*, in: Citarum, <https://www.citatum.hu/idezet/1944> (2022.05.01.).
14. MOLNÁR Melinda, *Örömvasárnap Szombatfalván: három gyertya lángja fénylik*, in: Székelyhon hírportál, <https://szekelyhon.ro/aktualis/oromvasarnap-szombatfalvan-harom-gyertya-langja-fenylik> (2022.04.25.).
15. ORBÁN Balázs: *A Székelyföld leírása I.*, in: Magyar Elektronikus Könyvtár, <https://mek.oszk.hu/04800/04804/html/12.html> (2022.05.01.).
16. *Védőszent* in: Szent György Római Katolikus Plébánia Székelyudvarhely-Szombatfalva weboldala, <http://szombatfalviplebania.ro/egyhazkozseg/vedoszent/> (2022.05.03)

Nyilatkozat

Alulírott **FANCSALI Á. ANDREA**, saját felelősségem tudatában állítom, hogy jelen dolgozat kizárólag a bibliográfiában feltüntetett forrásmunkák alapján készült.

2022. június 10.

Aláírás

Kolozsvár

Declarație pe proprie răspundere

Subsemnatul/a **FANCSALI Á. ANDREA** declar că lucrarea de licență/disertație pe care o voi prezenta în cadrul examenului de licență la Facultatea de Teologie Romano-Catolică a Universității Babeș-Bolyai, în sesiunea iulie 2020, sub îndrumarea **DR. NÓDA MÓZES** reprezintă o operă personală. Menționez că nu am plagiat o altă lucrare publicată, prezentată public sau un fișier postat pe Internet. Pentru realizarea lucrării am folosit exclusiv bibliografia prezentată și nu am ascuns nici o altă sursă bibliografică sau fișier electronic pe care să le fi folosit la redactarea lucrării. Prezenta declarație este parte a lucrării și se anexează la aceasta.

2022. iunie 10.

Aláírás

Cluj-Napoca

